

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Žaneta Pakostová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Dopady finanční krize na zaměstnanost v Pardubickém kraji

Žaneta Pakostová

Bakalářská práce

2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Žaneta PAKOSTOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Management malých a středních podniků**
Název tématu: **Dopady finanční krize na zaměstnanost v Pardubickém kraji**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na analýzu zaměstnanosti v Pardubickém kraji v závislosti na současné finanční krizi.

Práce bude obsahovat:

- charakteristiku hospodářských krizí v Československu a České republice,
- charakteristiku současné finanční krize,
- dopady finanční krize na Pardubický kraj,
- návrhy řešení zmírnění dopadů na Pardubický kraj.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

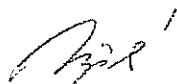
1. LACINA, Vlastislav. Velká hospodářská krize v Československu 1929 ? 1934. Praha : Academia, 1984. 217 s.
2. PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie. Základní kurz. 3. vyd. Praha : Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.
3. PRŮCHA, Václav a kolektiv. Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992 1. díl, období 1918-1945. 1. vyd. Brno : Doplněk, 2004. 580 s. ISBN 80-7239-147-X.
4. PŮLPÁN, Karel. Nástin českých a československých hospodářských dějin do roku 1990 II. díl. Praha : Univerzita Karlova, 1993. 578 s. ISBN 80-7066-786-9.
5. BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém. 1. vyd. Praha : Grada, 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8
6. Český statistický úřad Pardubice [online]. 2009. Dostupný z WWW:<<http://www.pardubice.czso.cz>>.
7. Úřad práce Pardubice [online]. 2009. Dostupný z WWW:<http://portal.mpsv.cz/sz/local/pa_info>.
8. Statistické ročenky Pardubického kraje 2008 [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.pardubice.czso.cz/xe/edicniplan.nsf/aktual/ep-1>>.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Černožorský, Ph.D.
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: 30. června 2009

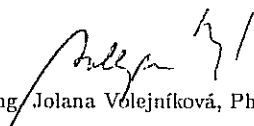
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2010

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 22. července 2009

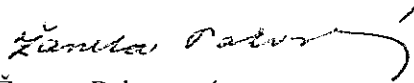
Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 14. 6. 2010

Žaneta Pakostová

Poděkování:

Chtěla bych touto cestou poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce, Ing. Janu Černoorskému, Ph.D., za cenné rady a připomínky a odbornou pomoc, kterou mi poskytl při vypracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Práce se zaměřuje na současnou hospodářskou krizi a její dopad na zaměstnanost v Pardubickém kraji. Popisuje krize, které byly v minulosti včetně současné finanční krize. Vysvětluje některé základní pojmy související s tématem hospodářské krize a zaměstnanosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

nezaměstnanost, zaměstnanost, hrubý domácí produkt, inflace, hospodářská krize, finanční krize

TITLE

Financial Crisis Incidences on Employment in the Pardubice Region

ANNOTATION

The work focuses on present financial crisis and its incidence on employment in the Pardubice Region. It describes crises which were in the past including the present financial crisis. It makes clear some basic terms related with topic of financial crisis and employment.

KEY WORDS

unemployment, employment, gross domestic product, inflation, economic crisis, financial crisis

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nezaměstnanosti v Československu v letech 1921-1925	14
Tabulka 2: Pokrizový vývoj průmyslu a zaměstnanosti v ČSR	18
Tabulka 3: Meziroční změny vybraných makroekonomických údajů v ČR v letech 1990-1995	20
Tabulka 4: Vývoj HDP v České republice v letech 1996-2009	23
Tabulka 5: Obecná míra nezaměstnanosti v letech 1998-2009 (v %)	27
Tabulka 6: Nezaměstnanost v České republice v letech 1993-2008 (v tis. osob.)	28
Tabulka 7: Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v letech 1993-2009 (v tis. osob.)	32
Tabulka 8: Míra registrované nezaměstnanosti a volná pracovní místa v Pardubickém kraji a jeho okresech k 31. 12. 2007	35
Tabulka 9: Míra registrované nezaměstnanosti a volná pracovní místa v Pardubickém kraji a jeho okresech k 31. 12. 2008	37
Tabulka 10: Pardubický kraj – nezaměstnanost v letech 2005-2009	39
Tabulka 11: Průměrná míra registrované nezaměstnanosti v letech 2005-2009	39
Tabulka 12: Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa k 31. 5. 2010	41

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vývoj HDP v České republice v letech 1996-2009	23
Obrázek 2: Mapa Pardubického kraje s vyznačením okresů	27
Obrázek 3: Obecná míra nezaměstnanosti v letech 1998-2008 (v %)	28
Obrázek 4: Nezaměstnanost v České republice v letech 1998-2008 (v tis.)	29
Obrázek 5: Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v letech 1998-2000 (v tis.)	33
Obrázek 6: Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji v letech 2000-2009 (v tis. osob.)	38
Obrázek 7: Nezaměstnanost v okresech Pardubického kraje 2005-2009	40
Obrázek 8: Porovnání evidovaných uchazečů o zaměstnání s volnými pracovními místy hlášenými úřadům práce k 31. 5. 2010	42

Obsah

Úvod.....	8
1 Základní pojmy	9
1.1 Nezaměstnanost	9
1.1.1 Frikční nezaměstnanost	10
1.1.2 Strukturální nezaměstnanost.....	10
1.1.3 Cyklická nezaměstnanost	11
1.2 Přirozená míra nezaměstnanosti	11
1.3 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost.....	11
1.4 Politika zaměstnanosti	12
2 Finanční krize	13
2.1 Hospodářská krize 1921-1923	14
2.2 Světová hospodářská krize 1929-1933	15
2.3 Vývoj po listopadu 1989.....	19
2.4 Současná finanční krize	25
3 Pardubický kraj.....	27
3.1 Vývoj nezaměstnanosti v České republice	28
3.1.1 Vývoj nezaměstnanosti v předkrizovém období	30
3.1.2 Vývoj nezaměstnanosti v České republice v roce 2009	31
3.1.3 Vývoj nezaměstnanosti v České republice v roce 2010	32
3.2 Vývoj nezaměstnanosti v Pardubickém kraji	33
3.2.1 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji a jeho okresech v roce 2007.....	34
3.2.2 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji a jeho okresech v roce 2008.....	36
3.2.3 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji a jeho okresech v roce 2009.....	38
3.2.4 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v květnu 2010.....	41
3.3 Dopady finanční krize na Českou republiku	44
3.4 Dopady krize na Pardubický kraj.....	46
4 Návrhy na řešení	48
5 Závěr	49
Použitá literatura.....	51

Úvod

V současné době se celý svět potýká s dopady hospodářské krize, která ho postihla na podzim roku 2008. Krize, která je způsobena hypoteční krizí, vznikla ve Spojených státech, a postupně přešla i do dalších odvětví a zasáhla celý svět. Má dopad jak na jednotlivce, tak na firmy a v globálním měřítku na ekonomiku všech států. Ty jsou spolu propojeny na základě obchodní spolupráce, dovozu a vývozu zboží a služeb.

Krizi, kterou pocítili vesměs všichni, se projevila v dopadu na různá odvětví průmyslu. Největší dopad měla krize v České republice na automobilový průmysl, sklárny a porcelánky a textilní průmysl. Došlo ke snížení vývozu zboží. Firmy musely omezovat výrobu, zkracovat pracovní dobu zaměstnanců, někdy byli nuceni ukončit svoji činnost, což mělo za následek hromadné propouštění zaměstnanců. To se dále projevilo ve výrazném šetření obyvatelstva. Tím byly zasaženy i další firmy, jejichž odvětví v počátku s krizí bezprostředně nesouvisela.

Nastal útlum objednávek ze strany firem, snížení poptávky po výrobcích a službách. Banky začali být obezřetnější při poskytování úvěrů. Od počátku krize se začala postupně zvyšovat míra nezaměstnanosti, klesal počet nabízených volných pracovních míst.

Na základě výše uvedeného je hlavním cílem práce analýza dopadů světové krize na zaměstnanost v Pardubickém kraji, včetně návrhů možných řešení zmírňování negativních dopadů krize.

Ke splnění hlavního cíle je nutné splnit následující dílčí cíle:

- definovat základní pojmy související s nezaměstnaností,
- popsat vybrané hospodářské krize, které v historii zasáhly Českou republiku, resp. Československo,
- charakterizovat vývoj nezaměstnanosti v České republice a v Pardubickém kraji.

1 Základní pojmy

S krizí významně souvisí následující pojmy: nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, přirozená míra nezaměstnanosti, dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanosti.

1.1 Nezaměstnanost

Buchtová¹ uvádí, že nezaměstnanost je nepříjemným průvodním jevem rozvoje společenských systémů založených na tržní ekonomice. Její vysoká míra nepříznivě ovlivňuje celkové společenské klima, zhoršuje hospodářskou situaci státu, spokojenost a zdraví lidí. Ztráta práce však především ponižuje člověka, který umí a chce pracovat, narušuje jeho obvyklou psychickou pohodu, poškozují život jeho rodiny. Nezaměstnanost představuje historicky i v současnosti jeden z nejsledovanějších a nejdiskutovanějších jevů tržních hospodářství. Problematika nezaměstnanosti, její existence a příčiny, patří dlouhá desetiletí ke sledovaným problémům.

Celkové obyvatelstvo dělíme na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Mezi ekonomicky neaktivní řadíme důchodce, studenty a ženy na rodičovské dovolené. Ekonomicky aktivními jsou obyvatelé starší 15 let a ti mohou být buď zaměstnaní (mají placené zaměstnání nebo sebezaměstnání) anebo nezaměstnaní, kteří chtějí pracovat a aktivně si hledají práci. Dále rozlišujeme dobrovolnou a nedobrovolnou zaměstnanost. Pokud je člověk dobrovolně nezaměstnaný, nechce pracovat při nabízené mzdě a dává přednost volnému času před prací, tuto nezaměstnanost lze v určitých případech nazvat jako frikční.

Pavelka definuje míru nezaměstnanosti jako procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva². Míru nezaměstnanosti vypočítáme podle vzorce:

$$n = \frac{N}{L} * 100,$$

kde N = počet nezaměstnaných, L = celkový počet práceschopných, kteří pracují nebo se ucházejí o místo, tzn. ekonomicky aktivní obyvatelstvo.

---

¹ BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada. 2002. s. 7, s. 64 - 65.

² PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 117.

Rozlišujeme tři základní typy nezaměstnanosti - frikční, strukturální a cyklickou.

1.1.1 Frikční nezaměstnanost

Pavelka³ uvádí, že tento typ nezaměstnanosti existuje z důvodu určitého času nutného k vyhledání pracovního místa. Vzniká např. tehdy, když pracovník sám opustí své dosavadní zaměstnání a hledá si nové pracovní místo. Nebo když zaměstnanec dostane výpověď a opět mu určitý čas trvá, než si najde nové místo. Také studenti po dokončení studia si začnou hledat své první zaměstnání pouze dočasně. Řadíme sem i tzv. sezónní nezaměstnanost, typickými odvětvími jsou stavebnictví a zemědělství. Základním rysem této nezaměstnanosti je, že v souhrnu proti takto nezaměstnaným existují v ekonomice volná pracovní místa. Prostě jen určitou dobu trvá, než si nezaměstnaný vybere, tzn., že frikčně nezaměstnaným je člověk pouze dočasně. Z důvodu neustálého pohybu v ekonomice bude určitá frikční nezaměstnanost existovat vždy. Buchtová⁴ uvádí, že svou roli zde hraje i nedostatečná informovanost osob hledajících práci o nabídce vhodných pracovních příležitostí. V případě frikční nezaměstnanosti se předpokládá, že jak profesní orientace, tak regionální rozmístění je na straně poptávky a nabídky v souladu.

1.1.2 Strukturální nezaměstnanost

Podle Buchtové⁵ strukturální nezaměstnanost představuje složitější poruchu. Postihuje některá odvětví či výroby a je vyvolána nedostatečnou (klesající) poptávkou po určité produkci statků. Důsledkem je klesající poptávka po práci v odvětví produkujícím tyto statky a útlum výrob. Patří sem specifická výroba a odvětví v jednotlivých regionech, např. těžba uhlí, sklářství, textilní výroba. Při útlumu nebo zániku výroby těchto odvětví dochází k této nezaměstnanosti. Pracovníci musí hledat práci v novém odvětví, projít rekvalifikacemi, popř. řešit nastalou situaci přestěhováním do jiného regionu.

---

³ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 119.

⁴ BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada. 2002. s. 67.

⁵ BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada. 2002. s. 67.

1.1.3 Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost je spojena s cyklickým vývojem ekonomiky, jak uvádí Pavelka⁶. Při recesi, kdy klesá hrubý domácí produkt, roste počet nezaměstnaných. Naopak při expanzi hrubý domácí produkt roste a počet nezaměstnaných klesá. Při této nezaměstnanosti existuje všeobecný přebytek nabídky práce nad poptávkou po práci. Na rozdíl od strukturální nezaměstnanosti, která postihuje pouze některá odvětví, cyklická nezaměstnanost zasahuje všechna odvětví v ekonomice.

1.2 Přirozená míra nezaměstnanosti

Pavelka⁷ uvádí, že přirozená míra nezaměstnanosti je taková míra nezaměstnanosti, kterou ekonomika dosahuje na své potencionální úrovni. V ekonomice nacházející se na svém potencionálním produktu bude vždy existovat určitý počet nezaměstnaných. Někteří lidé hledají lepší zaměstnání, studenti si hledají své první místo, některé podniky ukončují svou činnost, kdežto jiné svou činnost rozšiřují, tzn., že frikční a strukturální nezaměstnanost tvoří přirozenou míru nezaměstnanosti.

Buchtová⁸ uvádí, že přirozená míra nezaměstnanosti odpovídá úrovni zaměstnanosti, při které je míra inflace stabilní, neroste ani neklesá.

1.3 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Pavelka⁹ uvádí, že dobrovolná nezaměstnanost je nezaměstnanost, kdy nezaměstnaný nechce pracovat při dané mzdové sazbě.

Nedobrovolná nezaměstnanost je nezaměstnanost, kdy by nezaměstnaný při dané mzdové sazbě pracovat chtěl, ale místo nesežene. Předpokladem její existence jsou nepružné mzdy.

---

⁶ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 120

⁷ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 121, s. 131.

⁸ BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. s. 72.

⁹ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 131.

1.4 Politika zaměstnanosti

Pavelka¹⁰ uvádí, že vláda používá dva základní typy opatření souvisejících s nezaměstnaností. Jedná se o pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti. Pasivní politika je vlastně tlumení dopadů nezaměstnanosti v podobě podpor v nezaměstnanosti. Aktivní politika je pak zaměřena na vytváření nových pracovních míst, na zvýšení flexibility pracovní síly, na předcházení nezaměstnanosti.

Aktivní politika zaměstnanosti (APZ) podle Ministerstva práce a sociálních věcí ČR¹¹ je základním nástrojem pro boj s nezaměstnaností. Jejím prostřednictvím mohou úřady práce pomoci uchazečům o zaměstnání při hledání nové práce. Do APZ patří například rekvalifikace, individuální přístupy k nezaměstnaným, projekty určené nejhůře zaměstnatelným skupinám uchazečů (rodiče po mateřské a rodičovské dovolené, lidé s nedokončeným vzděláním, lidé nad 50 let, zdravotně postižené osoby, příslušníci národnostních menšin apod.). Prostřednictvím APZ stát podporuje firmy, které zaměstnávají uchazeče z problematických skupin, absolventy nebo vytvářejí pracovní místa v regionech s nejvyšší nezaměstnaností.

Kromě sociálně-psychologických efektů má aktivní politika zaměstnanosti také kladné ekonomické dopady na státní rozpočet. Výdaje vynaložené na APZ snižují výdaje na pasivní politiku (především u mladých lidí) a na sociální dávky. V momentě, kdy uchazeč o zaměstnání nastoupí do nové práce, vrací se část prostředků vynaložených na APZ zpět do státního rozpočtu formou odvedených daní z mezd umístěných uchazečů. Zaměstnaný uchazeč také přináší úspory výdajů státu na zdravotním pojištění a není nadále závislý na sociálních dávkách. Nová práce znamená i koupěschopnost těchto lidí, což má další kladný vliv na ekonomiku státu.

---

¹⁰ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 129

¹¹ *Ministerstvo práce a sociálních věcí 2004* [online] 2010. Dostupný z WWW<<http://www.mpsv.cz/files/clanky/269/110804c.pdf>>

2 Finanční krize

V ekonomice fungují hospodářské cykly, které můžeme rozdělit na dvě základní fáze – recesi a expanzi. Tyto fáze jsou od sebe oddělené vrcholem a dnem. Recese se dá ztotožnit s pojmem hospodářská krize. V této fázi reálný produkt klesá, ekonomika se posouvá pod svůj potenciální produkt. Firmám se hromadí zásoby, začnou omezovat investice a svou produkci. V důsledku toho roste nezaměstnanost, lidé mají nižší příjmy, a proto omezují svou spotřebu. Nastává pokles reálného produktu. Pavelka¹² definuje hospodářský cyklus jako kolísání hrubého domácího produktu kolem potencionálního produktu.

Podle Dvořáka¹³ je při vymezení pojmu „finanční krize“ podstatný fakt, že příčiny ekonomických problémů se nenacházejí v reálné ekonomice, ale vznikají ve finančním systému. V teoretických analýzách jsou pod široký pojem „finanční krize“ zahrnovány následující specifické případy poruch finančního systému:

- krize měnová (currency or exchange rate crisis),
- krize bankovní (banking crisis),
- krize dluhová či úvěrová (credit or debt crisis),
- systematická finanční krize (systematic financial crisis), jež zahrnuje projevy všech (nebo většiny) shora uvedených typů krize, a to s různou vzájemnou kauzalitou.

Měnová krize – situace, kdy dochází k prudkému a neočekávanému oslabení kurzu domácí měny. V systému pohyblivého kurzu se projeví jako výrazná depreciace nominálního kurzu. V systému pevného kurzu obvykle spekulativní útok na směnný kurz vynutí devalvací domácí měny nebo donutí centrální banku kurz bránit. Měnová krize se tedy nemusí projevit pouze devalvací či depreciací, ale i jevy provázejícím úspěšnou obranu kurzu.

Bankovní krize – problémy spojené s nedostatečnou likviditou, především však s insolvencí některých, popř. většiny komerčních bank. Obdobně jako u měnových krizí se za bankovní krizi obvykle označuje nejen situace, která se přímo projeví úpadky bank,

---

¹² PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. s. 100.

¹³ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 2008. s. 169-170

ale i situace, kdy postižené banky zachránila vládní intervence nebo pomoc centrální banky.

Dluhová krize – krize dluhová (úvěrová) je jedním z nejzajímavějších typů finanční krize. Tento pojem je používán převážně k označení externích dluhových krizí, které se projevují neschopností země splácet zahraniční dluh. Není-li schopna splácet svůj zahraniční dluh vláda, je užíváno označení „sovereign default“. Tyto případy jsou poměrně časté v rozvojových zemích.

Dvořák¹⁴ dále uvádí, že ekonom Frederic Mishkin, profesor na Columbia Business School v USA, definuje finanční krizi jako takovou poruchu finančních trhů, ve které se zintenzivňují problémy negativního výběru a morálního hazardu do té míry, že tyto trhy nejsou schopny efektivně alokovat zdroje k nejproduktivnějším investičním příležitostem. Protože finanční trhy nejsou schopny efektivně alokovat zdroje, klesá výkonnost ekonomiky.

V historii České republiky, potažmo Československa nalezneme několik hospodářských krizí, které zemi zasáhly. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se republika musela vypořádat s poválečnou krizí.

2.1 Hospodářská krize 1921-1923

Rychle postupující poválečná obnova hospodářství byla narušena hospodářskou krizí, která zasáhla republiku v roce 1921 v oblasti průmyslu, obchodu a úvěrové soustavy. Tato hospodářská krize z nadvýroby zasáhla mnoho států o rok dříve, v roce 1920. V Československu dosáhla vrcholu v roce 1922 a doznívala v roce 1923. Nejprve se projevila v hutním průmyslu, rudném hornictví a těžbě uhlí. Začátkem roku 1922 se v krizi ocitl skoro celý průmysl. Sirůček¹⁵ uvádí, že se v jejím průběhu řešily disproporce v ekonomice, které byly výsledkem války, rozpadu monarchie a poválečného oživení. Průmyslová výroba poklesla v ročním průměru přibližně o čtvrtinu, nezaměstnaných bylo počátkem roku 1923 evidováno víc než 440 tisíc.

---

¹⁴ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 234

¹⁵ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vyd. Slaný: Melandrium. 2007. s. 70

Průběh poválečné krize zostřila deflační měnová politika, která se prosadila s pomocí zahraničních půjček v průběhu roku 1922. Více než trojnásobně se během jednoho roku zvýšil kurz koruny k zahraničním měnám, což souviselo i se spekulativními nákupy koruny na mezinárodních peněžních trzích v očekávání, že se koruna bude zhodnocovat. Deflace vedla k redukci oběživa a k poklesu cen na vnitřním trhu asi o 40 % (zčásti i vlivem krize).

Průcha¹⁶ uvádí, že v prvním čtvrtletí 1923, kdy krize dosáhla svého dna, byla průmyslová výroba o čtvrtinu nižší ve srovnání s rokem 1921. Za krize bankrotovaly četné podniky a další podniky byly pohlceny silnějšími konkurenty. Na Slovensku, zejména v jeho východní polovině, došlo i k likvidaci takových výrobních kapacit, které v tomto slabě industrializovaném regionu patřily k nejvýznamnějším.

Půlpán¹⁷ uvádí, že slovenský průmysl byl deflací postižen více než český, protože velké rozhodující závody byly více závislé na exportu. Přitom vývoz byl orientován na země rozvrácené jihovýchodní Evropy, jež tehdy nebyly koupěschopné. Zánik každého závodu měl na Slovensku větší regionální dopad než v Čechách, kde byl závodů i relativně vyšší počet. Naopak zakladatelská vlna v předkrizovém období byla minimální. Některé oblasti středního a východního Slovenska ztratily průmysl prakticky na 20 let.

Tabulka 1 Nezaměstnanosti v Československu v letech 1921-1925

Rok	Nezaměstnanost v tis.
1921	71,5
1922	127,2
1923	207,3
1924	96,5
1925	49,4

Pramen: PRŮCHA, Václav a kolektiv. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 1. díl období 1918-1945*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2004. s. 237

2.2 Světová hospodářská krize 1929-1933

Československo se v první polovině roku 1929 nacházelo v konjunktuře. Probíhala výstavba nových továren, modernizace strojů a zařízení, rozšiřovaly se výrobní kapacity. Zároveň s vyvrcholením investiční činnosti se však objevovaly příznaky oslabení

¹⁶ PRŮCHA, Václav a kolektiv. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 1. díl období 1918-1945*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2004. s. 145

hospodářského vzestupu. Již v předcházejícím roce začaly potíže při vývozu textilu, cukru a sladu. K nim v roce 1929 přistoupilo omezení exportu dříví, skla a keramiky. Dále ohrožovala hospodářskou konjunkturu řepařská a obilní krize, která propukla na podzim roku 1928. Bylo stále zřejmější, že československé hospodářství stálo tváří v tvář krizi, která byla součástí světové agrární krize. V létě 1929 ustal i celkový konjunkturální vzestup průmyslové výroby. Na podzim byl konec hospodářské konjunktury již nezvratnou skutečností.¹⁸

Krach na Newyorské burze 24. října 1929 způsobil největší hospodářskou krizí 20. století. Tato světová hospodářská krize, jak je nazývána, proběhla v letech 1929 – 1933. Měla dopad na velký pokles výroby amerického automobilového průmyslu a postupně zasáhla ostatní průmyslová odvětví. Krize se dále šířila i do zemí, které byly propojené ekonomicky se Spojenými státy a postupně i na ostatní země až ji v menší nebo větší míře. Dopad byl obrovský. Charakteristickým rysem světové hospodářské krize byl hluboký pokles průmyslové výroby. V USA a v Německu poklesla průmyslová výroba v r. 1932 téměř na polovinu proti r. 1929. V ostatních zemích byl tento pokles menší, ale rovněž velmi podstatný. V Československu klesla průmyslová výroba na 60 %.¹⁹

Lacina²⁰ uvádí, že samotným burzovním krachem v New Yorku a bezprostředně následujícím stahováním amerického kapitálu bylo Československo přímo postiženo jen velmi málo. Při narůstání krize v posledních měsících roku 1929 se uplatňovali především vnitřní činitele a obtíže při exportu. Krize v Československu byla výsledkem vlastního kapitalistického vývoje československého hospodářství a ne pouhým důsledkem krize ve Spojených státech severoamerických a dalších kapitalistických metropolích.

Hospodářská krize 30. let začala vlastně již před rokem 1929 v agrárních zemích vyvážejících zemědělské plodiny a suroviny, jejichž ceny v druhé polovině 20 let prudce klesly. Na podzim roku 1929 propukla krize v hospodářsky nejvyspělejších zemích světa. Nejdříve v nejmocnějším kapitalistickém státě USA, které prožívaly poslední dvě desetiletí mimořádně prudký hospodářský vzestup. Ještě v létě 1929 se zdálo, že Spojené státy

---

¹⁷ PŮLPÁN, Karel. *Nástin českých a československých hospodářských dějin do roku 1990, II. díl*. 1. vyd. Praha: Ediční středisko ČVUT, 1993. s. 415

¹⁸ LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*. 1. vyd. Praha: Academie, nakladatelství Československé akademie věd, 1984. s. 68

¹⁹ Dějiny 20. století [online]. 2010. Dostupný z WWW:<<http://dejiny.wz.cz>>.

²⁰ LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*. 1. vyd. Praha: Academie, nakladatelství Československé akademie věd, 1984. s. 69.

procházejí obdobím mimořádné konjunktury. Půjčky převážně k investičním účelům dosahovaly vrcholné úrovně. Kurzy akcií stále stoupaly. V září dosáhly na newyorské burze nejvyšší hladiny. Pak nastal od 3. října stálý pokles, který vyústil 24. října 1929 přímo v pád hodnoty akcií a paniku, kterou se nepodařilo přes všechno úsilí zastavit.

Náhlé a prudké vypuknutí krize v centru kapitalistického světa vyvolalo ve světové ekonomice řetězovou reakci. Po Spojených státech zachvátila hospodářská krize další vyspělé kapitalistické státy. Nejdříve ty, které byly se Spojenými státy kapitálově a obchodně úzce spojeny: Kanadu, Německo, Anglii, Belgii a Rakousko. Zvláště silně zasáhla krize Německo, vedle USA druhou zemi prožívající od poloviny 20. let bouřlivý růst. Během roku 1930 zachvátila celý kapitalistický svět. Téměř ve všech zemích docházelo k omezování výroby a obchodu, prudkému cenovému poklesu zemědělských výrobků a surovin, narušení kapitálových a úvěrových vztahů.

Průmyslovou krizi provázely hluboké finanční a agrární krize, které jí dodávaly všeobecný charakter. Byla to, co do rozsahu a hloubky, největší krize, která kdy postihla svět. Byla neobyčejně vleklá a nenásledoval po ní obvyklý vzestup. Světová průmyslová výroba poklesla celkem o 38 %, zahraniční obchod o 34 % a počet nezaměstnaných se pohyboval okolo 40 miliónů osob. V Evropě se krize nejdříve projevila v Německu a Rakousku.²¹

Buchtová²² uvádí, že Československo se formovalo v dlouhodobě pojaté éře zvolnění hospodářského rozvoje, jeho průmysl byl na tehdejší středoevropské poměry předimenzovaný a měl nevýhodnou strukturu. Stát se nutně stal exportním a přitom mu chyběl velký trh bývalé monarchie. Protože zoufalství vedlo státy za krize ke zvyšování cel, maximálnímu omezení importů a preferování vlastní výroby, stalo se hospodářství republiky na krizové jevy mimořádně citlivé. Někdy v březnu 1933, v nejhlubším bodu krize, se propadla československá ekonomika do stejné propasti jako např. USA, na 56 % produkce roku 1929, avšak vysloveně exportní odvětví, např. sklářství, se dostalo na 48,5 %, porcelánky dokonce na 41,4 % úrovně roku 1929. „Ocelová páteř“ ekonomiky se téměř zhroutila; surové železo propadlo na 27,3 % roku 1929, surová ocel na 30,9 % roku 1930, kdy byla výroba nejvyšší. Československý export byl za popsané situace

²¹ Dějiny 20. století [online]. 2010. Dostupný z WWW:<<http://dejiny.wz.cz>>.

²² BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada. 2002. s. 38.

postižen z průmyslově vyspělejších a vyspělých států nejvíce – v roce 1933 klesl na 28,5 % roku 1929. Byl předstižen pouze USA (24,9 %), kde však nehrál takovou roli.

Krise způsobila obrovskou nezaměstnanost. V USA se počet nezaměstnaných odhaduje v roce 1932 na 12—14 miliónů lidí, v Německu na 7 miliónů, v Československu na 1 milión. K uvedeným číslům je třeba připočítat ještě skrytou nezaměstnanost na venkově a polozaměstnanost v průmyslu, sezónní práce a příležitostná zaměstnání.²³

Buchtová²⁴ uvádí, že nezaměstnanost (přesněji evidovaný počet neumístěných v zaměstnání) se dostala v roce 1930 na roční průměr 105 000, v roce 1931 na 291 000, v roce 1932 na 554 000 a v roce 1933 dosáhla nejvyššího ročního průměru 738 000 osob. Míra nezaměstnanosti se v roce 1933 dostala na úroveň 75,4 %. Velká krize srazila Československo v důsledku jeho hospodářského postavení mezi země nejvíce postižené. Nezaměstnanost byla ve skutečnosti vyšší, než se uvádí ve statistikách a to v závislosti na hustotě zprostředkovatelen práce, které poskytovaly příslušné informace, a také na tom, kolik lidí bez zaměstnání se u nich neevidovalo ze subjektivních důvodů. Podle některých odhadů se nejvyšší skutečné číslo nezaměstnaných blížilo k 1 milionu a 200 tisícům a spolu s rodinnými příslušníky postihovala nezaměstnanost zprostředkovaně asi 3 miliony občanů ČSR.

Lacina²⁵ uvádí, že vysoká nezaměstnanost trvala v Československu nejen v roce 1934, ale i v letech 1935 a 1936. Podle úředních údajů měla v roce 1933 tvořit armáda nezaměstnaných více než 15 % populace.

Nejvyšší nezaměstnanost vykazovalo stavebnictví, textilní, sklářský, porcelánový, hutnický a strojírenský průmysl, dále hornictví, cukrovarnictví a pivovarnictví.

Vedle masové plné nezaměstnanosti průvodním jevem hospodářské krize byla rozsáhlá částečná nezaměstnanost. Podniky při nedostatku zakázek zastavovaly načas výrobu, běžná byla práce pouze dva nebo tři dny v týdnu.

²³ Dějiny 20. století [online]. 2010. Dostupný z WWW:<<http://dejiny.wz.cz>>.

²⁴ BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada. 2002. s. 38.

²⁵ LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*. 1. vyd. Praha: Academie, nakladatelství Československé akademie věd, 1984. s. 92-93

Na rozdíl od Německa, Anglie, USA a dalších kapitalistických zemí nepřešla v Československu krize po dosažení krizového minima v depresi, ale ustrnula rok na nejhlubší úrovni. Toto období představuje závěrečnou fázi krize, zhruba od března 1933 do března 1934. Obtíže při obnově vývozu, prudké zmenšení kapacity vnitřního trhu, malá obnova fixního kapitálu a mimořádně velké odčerpání peněz pro neproduktivní výdaje státu, to byly faktory, které spolupůsobily, že se Československo zapojilo až do třetí ze vzestupných vln, kterými se světová kapitalistická ekonomika křečovitě snažila překonat hlubokou krizi.

Ještě v lednu a únoru 1934 se průmyslová výroba pohybovala pouze kolem 60 % předkrizového minima a rovněž doprava a zahraniční obchod zůstávaly na nízké úrovni. Teprve v březnu je zaznamenán výraznější vzestup, který přesahoval obvyklý sezónní výkyv a signalizoval, že krize přechází v depresi. I při vzestupu průmyslové výroby a oživení dopravy se udržovala vysoká nezaměstnanost. V roce 1935 bylo ještě 686 tisíc nezaměstnaných.

Cyklus měl deformovanou podobu, neboť poslední fáze, konjunktura, v níž by hospodářství převýšilo úroveň předchozího cyklu, se nedostavila. Místo toho propukla v roce 1938 nová krize.

Pomalé překonávání krize a deformace hospodářského cyklu vyústily v opoždění ekonomického vývoje Československa za světovým vývojem. Československá republika patřila ve 30. letech k několika málo zemím, kde se zastavil hospodářský růst.

Tabulka 2 Pokrizový vývoj průmyslu a zaměstnanosti v ČSR

Pokrizový vývoj průmyslu a zaměstnanosti v ČSR (1929=100)							
Rok	1933	1934	1935	1936	1937	1938/1. Q	1938/2. Q
Výroba	60,2	66,5	70,1	80,2	96,3	86,5	87,8
Zaměstnanost	75,4	75	76,6	82,3	90	93,4	91,5

Pramen: LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*. 1. vyd. Praha: Academie, nakladatelství Československé akademie věd. 1984. s. 188.

2.3 Vývoj po listopadu 1989

V listopadu v roce 1989 došlo v Československu k tzv. „sametové revoluci“, která měla za následek svržení vlády Komunistického režimu. Republika se začala ubírat cestou

tržního hospodářství a k přechodu k politickému pluralismu. Zahájil se transformační proces země.

Průcha²⁶ uvádí, že ve srovnání s jinými postkomunistickými zeměmi mělo Československo na začátku transformačního procesu řadu výhod. Vyšší hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele a s tím spojená příznivější úroveň spotřeby umožnily překonat pozdější propad makroekonomických ukazatelů bez sociálních otřesů. Průmysl měl kompletní odvětvovou strukturu. Zemědělská velkovýroba kryla u produktů mírného klimatického pásma vysokou domácí spotřebu potravin a za rovnoprávných podmínek by se nemusela obávat zahraniční konkurence. Situace na vnitřním trhu se blížila (při neuspokojivé pestrosti nabídky) ke globální rovnováze, což spolu s nižšími cenami v relaci k zahraničí přitahovalo i kupující z okolních zemí. Stání finanční hospodaření bylo stabilizované a zahraniční zadlužení nevelké. Inflace dosahovala podle úředních údajů jen 1 až 2 % ročně; s přihlédnutím ke skryté inflaci byla odhadována na 3 až 4 %.

Sirůček²⁷ uvádí, že mnohostranně deformovaná ekonomická struktura vyznačující se některými přeexponovanými obory těžkého průmyslu a málo rozvinutým terciárním sektorem se měnila jen zvolna. Reformní úsilí zaměřené na zvýšení ekonomické efektivity cestou zvýšení produktivity práce a snížení materiálové náročnosti neslo jen nevelké výsledky. Makroekonomická nerovnováha rezultovala mimo jiné v potlačené inflaci, dané regulovanou cenou. Výsledkem je ovšem trvalý nárůst peněžních prostředků obyvatelstva, jež nejsou podloženy nabídkou zboží. Potlačená inflace se projevovala narůstajícím převisem poptávky po zboží nad nabídkou. Rostoucí nucené úspory obyvatelstva jsou negativní faktor ekonomiky. Řešení těchto problémů, tedy instalace tržního hospodářství obnova podnikání a funkčního napojení na světový trh, radikální proměna struktury ekonomiky a její převod na trajektorii dlouhodobého růstu představuje klíčové úkoly hospodářské transformace.

Transformaci lze členit do tří fází. První představuje liberalizaci trhů a stabilizaci ekonomiky, fázi druhou privatizace a restrukturalizace podniků, třetí koncentrace kapitálu, dokončení privatizačních, restrukturalizačních a dalších procesů.

---

²⁶ PRŮCHA, Václav a kolektiv. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 2 díl období 1945-1992*. s. 941.

²⁷ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj- současnost – výhledy)*. 1.vyd. Slaný: Melandrium, 2007. s. 237

Charakteristickým projevem české transformační cesty byl relativně velký hospodářský pokles (transformační recese), na druhé straně je v ní markantní menší míra nezaměstnanosti a tendence k rovnováze státních financí oceňované mezinárodními ekonomickými institucemi. Příčiny poklesu jsou obvykle dešifrovány jako problém poptávky. Vnější rámec poklesu tvořil rozpad trhu RVHP zahájený v roce 1990 totálním útlumem této instituce, vnitřní rámec představovala sama transformace, v níž cenový skok prvního transformačního roku vyústil v pokles reálných mezd (z toho v roce 1991 o 23 %) utlumil koupěschopnou poptávku obyvatelstva. Růst reálných mezd se dostavil až v roce 1993.

Tabulka 3 Meziroční změny vybraných makroekonomických údajů v ČR v letech 1990-1995

Ukazatel / Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995
HDP (změna %)	-1,1	-11,6	-0,5	0,1	2,2	5,9
Nezaměstnanost (v %)	0,7	4,1	2,6	3,5	3,2	2,9
Míra inflace (v %)	9,7	56,6	11,1	20,8	10	9,1
Reálná mzda (změna %)	-5,4	-23,1	9,9	3,7	7,3	8,7

Pramen: SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj- současnost – výhledy)*. 1.vyd. Slaný: Melandrium, 2007. s. 239

Cenový skok zvýšil ceny mnohem více ve srovnání s nominálními příjmy obyvatelstva. Tím došlo k poklesu reálných mezd a mzdových nákladů v domácí měně, ale i ke znehodnocení úspor. Devalvace zase podhodnotila domácí měnu vůči zahraničním měnám, což znamenalo pokles dolarových mzdových nákladů.

Holman²⁸ uvádí, že zarážející byla hloubka hospodářského poklesu, který ve většině zemí přesahoval deset procent. To lze ovšem do značné míry vysvětlit tím, že socialistické ekonomiky vyráběly nad potenciálním produktem (tak jak tento pojem chápeme v tržních ekonomikách). Dříve měkké plány, měkké rozpočty a automatické financování vedly podniky k nadměrnému využívání zdrojů. Neexistovala žádná nezaměstnanost ani volná výrobní kapacita, vyrábělo se „nadoraz“. Výroba také proto neustále narážela na úzká hrdla – podniky se stále potýkaly s nedostatkem určitých surovin, materiálů, náhradních dílů a zaměstnanců. Takové přehřátí ekonomiky by v kapitalistické ekonomice vedlo k inflaci. V socialistické ekonomice však ceny byly státem regulovány.

²⁸ HOLMAN Robert [online]. 2000. Dostupný z WWW: <http://cepin.cz/docs/dokumenty/Transformace_holman.pdf>

Šulc²⁹ uvádí, že snaha o rychlé uplatnění prvků peněžní tržní soustavy vedla k opuštění dřívějších administrativních nástrojů centrální regulace, aniž by přitom byly nahrazeny účinnými nástroji tržními. Managementy mnohých podniků se začaly obohacovat na úkor státního vlastnictví. Vláda přitom ponechávala podniky v nejistotě týkající se platnosti podmínek pro hospodaření v roce 1990 (daňové povinnosti, pravidla dělení zisku, pravidla dodavatelsko-odběratelských vztahů atd.). To zesílilo ekonomicky neracionální prvky v chování podniků, chaotizovalo dodavatelsko-odběratelské vztahy a hrozilo celkovou destabilizací ekonomiky.

Podle Holmana³⁰ transformace měnila „pravidla hry“, na která byly podniky zvyklé – náhle shledávaly, že obtížnější než vyrábět je umět prodat. V průběhu devadesátých let došlo ke značnému poklesu zejména v zemědělství a v průmyslu, tento pokles byl ale zároveň doprovázen velkým růstem produktivity práce v těchto odvětvích (jinými slovy, zaměstnanost v těchto odvětvích klesala podstatně rychleji než jejich produkce). Markantním příkladem je české zemědělství, kde byl značný pokles produkce doprovázen zdvojnásobením produktivity práce (!) mezi lety 1990 a 1998.

Po transformační recesi let 1990-1992/1993 se dostavilo v letech 1992/1993-1996 období obnovy a vzestupu, jež však v roce vyústilo do hospodářského poklesu (1997-1999).³¹

Mach³² uvádí, že měnová krize roku 1997 byla charakteristická pádem hodnoty měny, změnou kurzového režimu a masivními devizovými intervencemi centrální banky. Souběžně probíhaly silné politické otřesy. Za podstatný prvek měnové krize z května 1997 je podle něj třeba považovat – odhlédneme-li od politických aspektů – především existenci a rozsah devizových intervencí proti znehodnocování koruny. Dopad těchto intervencí byl nesmírně vážný, ani ne tak pro zbytečnou ztrátu devizových rezerv, jako především pro jejich měnové a hospodářské důsledky. Vyslovuje hypotézu, že s těmito pokusy o udržení kurzu úzce souvisí celková hospodářská recese.

Měnové krizi v květnu 1997 předcházelo období téměř absolutní vnější stability měny v rámci režimu fixního kurzu s úzkým pásmem oscilace do února 1996 a následné období

---

²⁹ ŠULC, Zdislav. *Vize a skutečnost české transformace*. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2002, s. 25

³⁰ HOLMAN Robert [online]. 2000. Dostupný z WWW: <http://cepin.cz/docs/dokumenty/Transformace_holman.pdf>

³¹ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie (vývoj- současnost – výhledy)*. 1. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. s. 246.

³² MACH Petr [online]. 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=152>>

pozvolné apreciacie v rámci rozšířeného fluktuálního pásma. V květnu 1997 však došlo k prolomení hranice oscilace a bylo tedy nutno deklarovat změnu režimu. Šlo proto spíše o krizi kurzového režimu než o krizi kurzu jako takového. Kurz byl navíc spojován v povědomí lidí s celkovým stavem hospodářství, a v jejich očích tak vývoj kurzu odrážel celkovou úspěšnost či neúspěšnost transformace. Pád koruny a krize kurzového režimu byly proto také krizí politickou.

Fakt, že pokles hodnoty měny byl provázen masivní intervencí centrální banky, byl z hlediska ekonomických dopadů mnohem závažnější než samotný výkyv kurzu nebo změna kurzového režimu.

Díky řadě faktorů, mj. hluboké devalvaci koruny na počátku transformace, trvalému přílivu kapitálu a vyrovnaným veřejným financím, trvala u koruny do roku 1996 – na rozdíl od jiných měn transformujících se ekonomik - tendence k apreciaci. V takové situaci znamenají intervence za udržení fixního kurzu prodej vlastní měny a schopnost udržet kurz není limitována objemem devizových rezerv.

Příliv kapitálu byl vyšší, než investice českých investorů v cizině. Z toho implicitně plyne, že běžný účet platební bilance musel být v deficitu. Samotnou existenci nebo výši deficitu běžného účtu nebo dokonce jen obchodní bilance tak nelze považovat za příčinu měnové krize.

Důsledky měnové krize jsou následující: Stát přišel při intervencích centrální banky v květnu 1997 o pětinu devizových rezerv a ekonomika o 13 % peněžní zásoby (měřeno agregátem M1). Mělo-li prudké zastavení peněžního růstu v roce 1996 negativní dopad na reálnou ekonomiku, pak takto masivní intervence hospodářství "dorazila". Pokles peněžní zásoby se při nepružnosti některých cen proměnil v reálný hospodářský pokles. Devizové intervence přinesly poptávkový šok, jemuž se nabídková strana přizpůsobovala dlouho a s nemalými náklady.

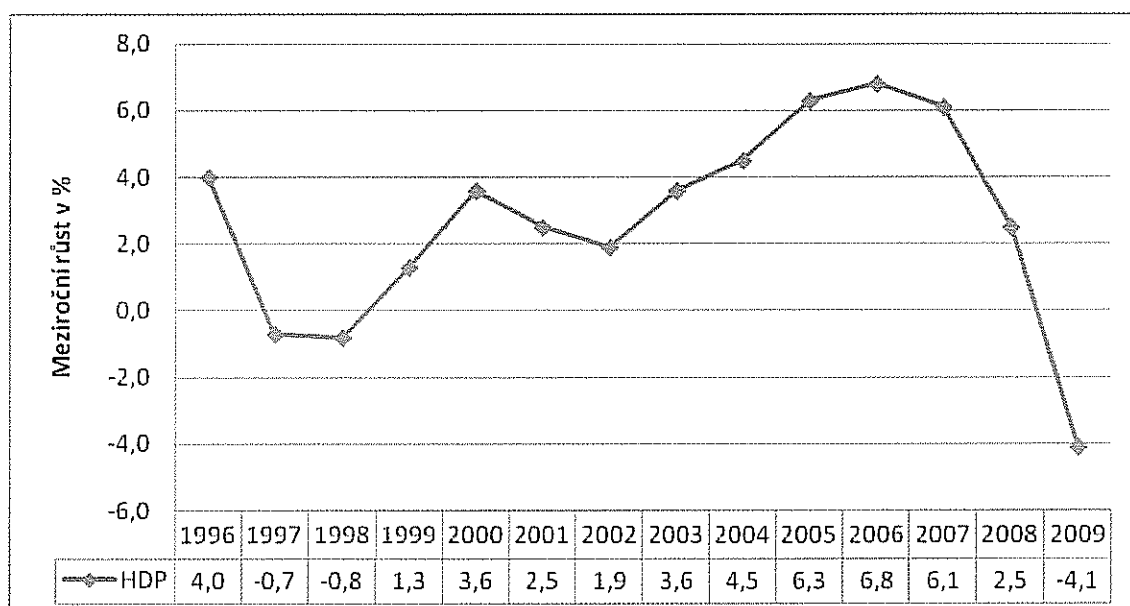
Reálný hrubý domácí produkt po měnové krizi poklesl a ruku v ruce s tím vzrostla nezaměstnanost. Za pozitivní důsledek měnové krize lze však považovat samotnou změnu kurzového režimu, již se měnová politika odpoutala od závislosti na vývoji devizového trhu.

V tabulce 4 je znázorněn vývoj hrubého domácího produktu (HDP) v České republice v letech 1996-2009. HDP od roku 1998 rostl, stoupající tendenci zaznamenává v letech 2003-2006, od roku 2007 se růst zpomaluje a rok 2008 zaznamenává prudké snížení v důsledku finanční krize, která vrcholí v roce 2009. Pro větší názornost ukazuje vývoj HDP v uvedených letech obrázek 1.

Tabulka 4 Vývoj HDP v České republice v letech 1996-2009

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
HDP	4,0	-0,7	-0,8	1,3	3,6	2,5	1,9	3,6	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,1

Pramen: Český statistický úřad 2009 [online] 2010. Dostupný z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-0100>

Obrázek 1 Vývoj HDP v České republice v letech 1996-2009

Pramen: Český statistický úřad 2009 [online] 2010. Dostupný z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-0100>

2.4 Současná finanční krize

Současná světová krize je první krizí, která se odehrává v tomto století. Začala ve Spojených státech v roce 2007 jako hypoteční krize a v počátku měla pouze lokální charakter. Postupně přešla do dalších odvětví a rozšířila se do celého světa. U současné finanční krize můžeme nalézt podobu se světovou hospodářskou krizí, začala ve Spojených státech a také se postupně šířila do celého světa.

Lidé dluží peníze po celém světě, tak proč se hroubí právě americké banky? Ptá se článek uveřejněný na xbender.wordpress.com³³ a odpovídá si, že právě tyto banky lehkověrně půjčovaly téměř každému, hlavně lidem s nižšími příjmy. Protože to byly převážně úvěry na bydlení, nešlo zrovna o malé peníze. Přitom banky nastavily dlužníkům splátky tak, že v prvních letech platili méně a teprve po nějakém čase nastoupily splátky vyšší. A právě v této době dlužníci přestávali platit, protože na vyšší splátky jednoduše neměli. A banky jim domy zabavily.

Nemovitostí k prodeji bylo moc. Věřitelé však nechtěli domy, oni potřebovali především peníze. A tak se na americkém trhu objevila nečekaně velká nabídka nemovitostí. Když je něčeho moc, musí se s cenou dolů. To je logika trhu. Banky nedostaly za prodej domů zdaleka tolik peněz, kolik na ně původně půjčily. A spirála dluhů se roztočila. Banky si začaly samy půjčovat, a protože jejich hospodaření dostalo těžkou ránu, svezl se problém i na jiné věřitele. Investoři ztratili důvěru ve finanční instituce a stáhli svůj kapitál. A tím poslali do potíží instituce další.

Banky si přestaly navzájem půjčovat. Tím, že se v posledních týdnech stále zvyšoval převis poptávky po penězích nad jejich nabídkou, úrokové sazby na mezibankovním trhu značně vzrostly, banky si přestaly ochotně půjčovat a ty, které neměly dost peněz na hotovosti, padly.

Největší pojišťovnu na světě AIG zatím zachránila Americká centrální banka (FED), půjčila jí neuvěřitelných 85 miliard dolarů výměnou za 78 procent akcií. Pojišťovna je totiž finančně propojená téměř se všemi světovými bankami, její krach by mohl spustit dominový efekt.

---

³³ *WordPress.com* [online]. 2010. Dostupný z WWW: <<http://xbender.wordpress.com/2008/10/09/jak-zacala-soucasn-financn-krize>>

Pokles zaviniily rychlé informace. Mnohé strmé poklesy cen akcií společností třeba i na české burze způsobily soustředěné a rychle dostupné informace. V době internetu se nejen nic neutají, ale některé informace jsou spíš zavádějící, nemusí s konkrétní společností souviset a způsobují spíš paniku. Pád ceny není tedy nutně podložený horším hospodařením té které firmy.

V říjnu 2008 byla prezidentem evropské komise pověřena skupina expertů k vypracování studie příčin krize a návrhů řešení. Skupinu expertů vedl Jacques de Larosier. Klvačová³⁴ uvádí, že podle Larosierovy zprávy je v pozadí současné krize především hojnost likvidity a nízké úrokové míry. Finanční inovace zesílily a urychlily důsledky jejich působení. Vznikla iluze, že robustní ekonomický růst trvající od poloviny 90. let nikdy neskončí. Makroekonomické podmínky byly příznivé, zahrnovaly nízkou míru inflace i nízké úrokové míry. Centrální banky, zvláště v USA, prováděly měkkou monetární politiku. Nadbytek likvidity se odrazil v rychle rostoucích cenách aktiv. Monetární politika „krmila“ rostoucí nerovnováhy na globálních finančních a zbožových trzích.

Velmi nízké úrokové míry v USA pomohly vytvořit obrovskou bublinu na trhu bydlení. U zdroje jejího vzniku bylo v první řadě neregulované, nebo nedostatečně regulované poskytování hypoték a metody sekuritizace. Nedostatečný dohled nad vládou financovanými subjekty jako Fannie Mae a Freddie Mac a silný politický tlak vyvíjený na tyto subjekty ve směru zajištění bydlení pro nízkopříjmové domácnosti celou situaci zhoršoval. V Evropě k tomuto vývoji nedošlo. Hypotéky byly poskytovány s větší odpovědností.

Míra osobních úspor v USA poklesla ze 7 % disponibilního příjmu v roce 1990 pod nulu v letech 2005 a 2006. Prudce expandovaly spotřebitelské úvěry a hypotéky. Objem nekvalitních (subprime) hypoték vzrostl ze 180 mld. USD v roce 2001 na 625 mld. USD v roce 2005.

---

³⁴ KLVAČOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomická krize: Příčiny, projevy, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 20

3 Pardubický kraj

V této části budeme charakterizovat Pardubický kraj, což slouží jako výchozí část k analýze dopadů nezaměstnanosti.

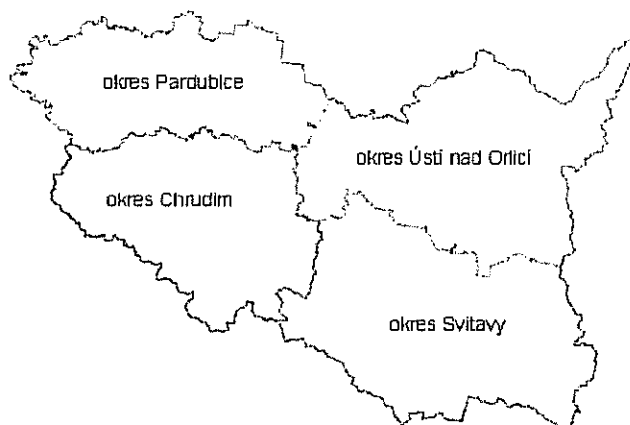
Pardubický kraj se nachází ve východních Čechách s rozlohou 4519 km².³⁵ Podle údajů Českého statistického úřadu v něm žije k 31. 3. 2010 516 471 tisíc obyvatel.³⁶ Průměrná hustota je 112 obyvatel na 1 km². Skládá se ze 4 okresů, Pardubic, Chrudimi, Ústí nad Orlicí a Svitav viz obrázek 2. Sídelním městem kraje je statutární město Pardubice. V kraji se koncentruje průmysl, ale i komerční a veřejné služby. Průmyslová výroba má pestrou strukturu. Nejsilnější je všeobecné strojírenství, dále pak průmysl textilní, oděvní, kožedělný, nejvyšší podíl na celostátní produkci má průmysl chemický. Významný je ale i zemědělský sektor. Vždyť z celkové rozlohy kraje zaujímá zemědělská půda 60,75 %, lesy 29 % a vodní plochy 1,35 %. Ekonomickou prosperitu výrazně ovlivňuje to, že region protíná evropský železniční koridor. Využit lze i vodní a leteckou dopravu. Proto v poslední době zaznamenává kraj významný zájem zahraničních investorů, kteří využívají nabídek připravených průmyslových zón.³⁷

---

³⁵ *Krajský úřad Pardubického kraje 2008* [online]. 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2613&category=>>

³⁶ *Český statistický úřad Pardubický kraj 2008* [online] 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.pardubice.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovejsi/x>>

³⁷ *Krajský úřad Pardubického kraje 2008* [online]. 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2613&category=>>

Obrázek 2 *Mapa Pardubického kraje s vyznačením okresů*
 Pramen: <http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2613&category=>

3.1 Vývoj nezaměstnanosti v České republice

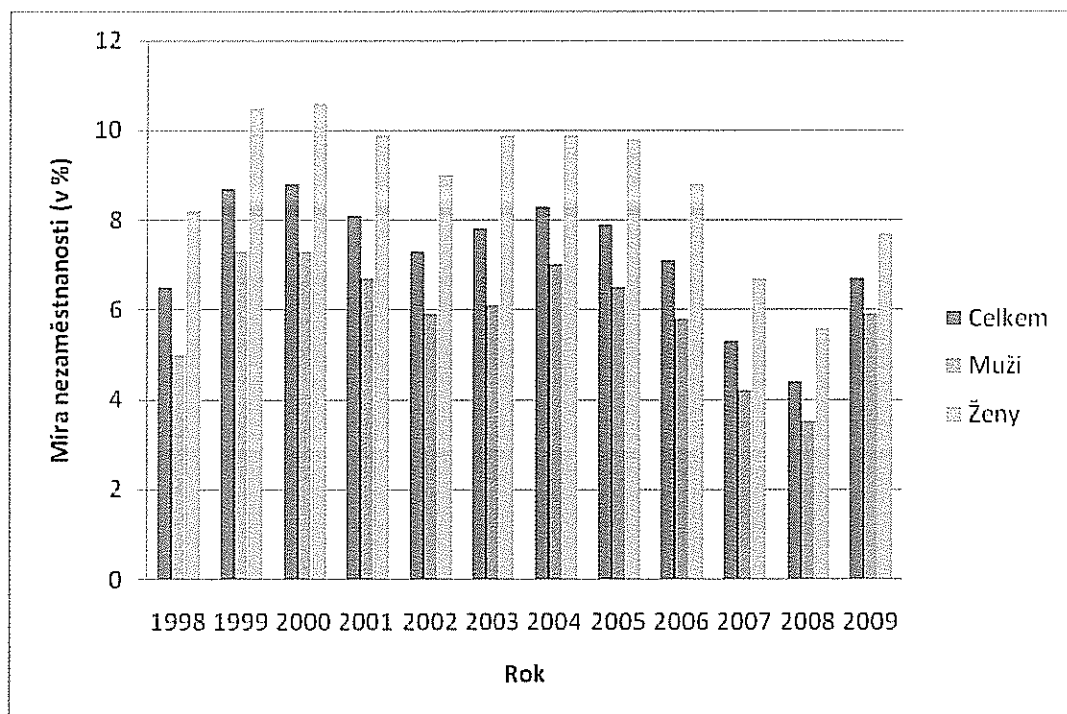
Pro lepší představu a porovnání vývoje nezaměstnanosti nejprve popíšeme nezaměstnanost v České republice, v další části se pak zaměříme na Pardubický kraj.

Následující tabulka 5 uvádí celkovou obecnou míru nezaměstnanosti v České republice v letech 1998 - 2009 a dále rozdělení na muže a ženy. Obrázek 3 zachycuje pro lepší znázornění tento vývoj.

Tabulka 5 Obecná míra nezaměstnanosti v České republice v letech 1998-2009 (v %)

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	6,5	8,7	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7
Muži	5	7,3	7,3	6,7	5,9	6,1	7	6,5	5,8	4,2	3,5	5,9
Ženy	8,2	10,5	10,6	9,9	9	9,9	9,9	9,8	8,8	6,7	5,6	7,7

Pramen: Český statistický úřad 2009 [online] 2010. Dostupný z WWW:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

Obrázek 3 Obecná míra nezaměstnanosti v České republice v letech 1998-2008 (v %)

Pramen: Český statistický úřad 2009 [online] 2010. Dostupný z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky>

Tabulka 6 obsahuje celkové počty nezaměstnaných v České republice v období 1993-2008 celkem a v rozdělení na muže a ženy. Detailnější znázornění obsahuje obrázek 4.

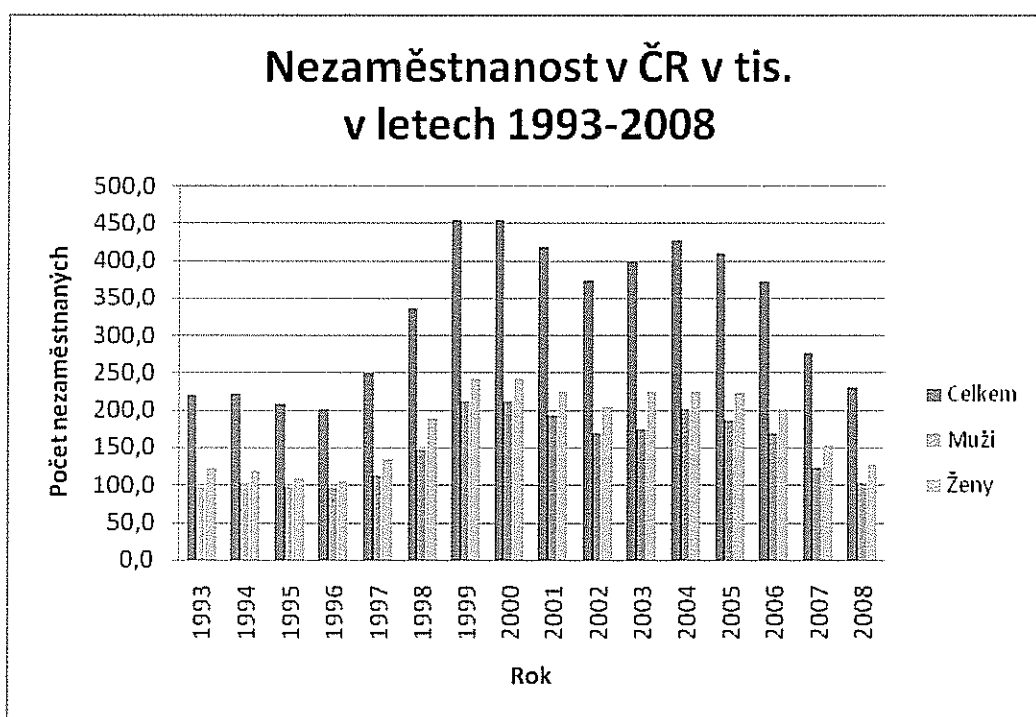
Tabulka 6 Nezaměstnanost v České republice v letech 1993-2008 (v tis. osob)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Celkem	220,0	221,2	208,1	201,5	248,3	335,7	454,1	454,5
Muži	97,0	102,4	98,1	95,4	112,7	146,2	211,2	211,6
Ženy	123,1	118,7	110,0	106,1	135,6	189,5	242,9	242,9

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Celkem	418,3	374,1	399,1	425,9	410,2	371,3	276,3	229,8
Muži	193,2	169,3	174,6	201,2	186,7	169,1	123,6	102,6
Ženy	225,1	204,9	224,5	224,7	223,5	202,2	152,7	127,2

Pramen: Český statistický úřad 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3103-09>>

Obrázek 4 Nezaměstnanost v České republice v letech 1998-2008 (v tis.)

Pramen: Český statistický úřad 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3103-09>>

3.1.1 Vývoj nezaměstnanosti v předkrizovém období

Statistická ročenka úřadu práce uvádí³⁸, že v roce 2007 v souladu s dalším růstem ekonomiky rostla zaměstnanost a klesala nezaměstnanost, nerovnováha mezi vyšší nabídkou a nižší poptávkou na trhu práce se opět zmenšila.

Vývoj nezaměstnanosti byl v roce 2007 stejně jako v předcházejících letech ovlivněn sezónními faktory. Nejvyšší počet nezaměstnaných byl zaznamenán v lednu, ovšem oproti lednu 2006 se jejich počet snížil. Meziroční pokles počtu uchazečů v evidenci Úřadu práce (ÚP) se v dalších měsících roku 2007 stále prohluboval. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v roce 2007 činil 392,8 tisíc osob, což je o 82,0 tisíc (tzn. o 17,3 %) méně než v roce 2006. V roce 2007 registrovaly ÚP průměrně 213,5 tisíc žen (pokles o 38,1 žen, tj. o 15,1 %), průměrný počet mužů byl 179,3 tisíc (pokles proti roku 2006 o 43,9 tisíc mužů, tj. o 19,7 %). Průměrný podíl žen z celkového počtu nezaměstnaných byl 54,4 %, mužů 45,6 %. Rovněž míra nezaměstnanosti po celé období meziročně klesala. Pokles míry nezaměstnanosti byl výrazně strmější než v roce 2006, meziroční rozdíly se neustále

³⁸ Úřad práce 2008 [online] 2010. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka2007_0.pdf>

zvětšovaly, k 31. 12. 2007 byla vykázána míra 6,0 %, což je o 1,7 p. b. méně než před rokem (7,7 % k 31. 12. 2006). Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2007 byla nižší (6,6 %) než v roce 2006 (8,1 %).

Jak uvádí Statistická ročenka Úřadu práce³⁹, v roce 2008 pokračoval růst ekonomiky, ten pomohl ke zvýšení zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti. Průměrná míra nezaměstnanosti v České republice v roce 2008 – 5,4 % byla výrazně nižší než v roce 2007 – 6,6 %. Situace na trhu práce se však v průběhu roku 2008 začala výrazně měnit. Již v jeho první polovině se v některých měsících do evidence Úřadů práce přihlásilo více nových uchazečů o zaměstnání než v předchozích letech. V jeho druhé polovině (s výjimkou měsíce srpna) byl nárůst zaznamenáván každý měsíc. Počet nově hlášených dosáhl v prosinci více než 62 tisíc osob. Míra registrované nezaměstnanosti v České republice ke konci roku 2008 činila 6,0 %, přičemž u žen byla vyšší a dosáhla 7,2 %, u mužů představovala 5,0 %.

3.1.2 Vývoj nezaměstnanosti v České republice v roce 2009

Jak uvádí Statistická ročenka Úřadu práce⁴⁰, v roce 2009 došlo k poklesu souhrnné výkonnosti české ekonomiky. To mělo negativní vliv na úroveň celkové zaměstnanosti, naopak počet nezaměstnaných se meziročně výrazně zvýšil. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání 465,6 tisíc byl o 141,0 tisíc vyšší než v předchozím roce. Situace na trhu práce se v průběhu roku 2009 postupně zhoršovala. Během roku byl každý měsíc zaznamenán meziroční nárůst nově hlášených uchazečů. Maximální hodnota nově hlášených byla v lednu 87,9 tisíc a v září 80,8 tisíc uchazečů. Celkově se v roce 2009 přihlásilo na Úřad práce celkem 824,0 tisíc osob, což je o 245,7 tisíc více než v roce 2008.

Počet volných pracovních míst byl výrazně nižší než v roce 2008 – průměrný počet nahlášených míst se snížil z 141,8 tisíc na 48,6 tisíc. Nízký počet volných pracovních míst a nárůst uchazečů o zaměstnání měl vliv na vývoj ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo, který se zvýšil z průměrné hodnoty 2,3 v roce 2008 na 9,6 v roce 2009.

---

³⁹ *Úřad práce 2009* [online] 2010. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008.pdf>

⁴⁰ *Úřad práce 2010* [online] 2010. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>

Situace na trhu práce se v průběhu roku 2009 postupně zhoršovala. Během roku byl každý měsíc zaznamenán meziroční nárůst nově hlášených uchazečů. Maximální hodnota nově hlášených byla v lednu 87,9 tisíc a v září 80,8 tisíc uchazečů. Celkově se v roce 2009 nově přihlásilo na ÚP celkem 824,0 tisíc osob, což je o 245,7 tisíc více než v roce 2008.

Na celkovém počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání se značnou měrou podíleli lidé starší 50 let, jejichž zastoupení v celkovém počtu uchazečů o zaměstnání se meziročně snížilo (k 31. 12. 2009 – 26,8 %), naopak podíl mladých do 25 let mírně vzrostl (k 31. 12. 2009 – 18,1 %). Trvalým problémem zůstává umisťování uchazečů s nižším vzděláním. Podíl uchazečů bez vzdělání a se základním vzděláním k 31. 12. 2009 meziročně poklesl a činil 26,7 % z celkového počtu uchazečů, naopak podíl vyučených ke stejnému datu vzrostl na 41,7 %.

Počet dlouhodobě nezaměstnaných osob (nezaměstnaných déle jak 12 měsíců) vzrostl ze 101,5 tisíc na konci roku 2008 na 123,9 tisíc k 31. 12. 2009. Poklesl však jejich podíl na celkovém počtu registrovaných nezaměstnaných, a to z 28,8 % na 23,0 %.

Počet hlášených volných pracovních míst meziročně i meziměsíčně během roku 2009 stále klesal. V prosinci 2008 bylo k dispozici 91,2 tisíc míst, v prosinci 2009 pouze 30,9 tisíc. Průměrná roční hodnota činila 48,6 tisíc, což bylo o 93,2 tisíc volných pracovních míst méně než minulý rok.

Míra registrované nezaměstnanosti v České republice ke konci roku 2009 činila 9,2 %, přičemž u žen byla vyšší a dosáhla 10,3 %, u mužů představovala 8,4 %. K 31. 12. 2009 evidovaly úřady práce celkem 539 136 osob, z toho 527 728 tzv. dosažitelných. Z celkového počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání bylo k tomuto datu evidováno 258 112 žen, tj. 47,9% z celkového počtu nezaměstnaných

3.1.3 Vývoj nezaměstnanosti v České republice v roce 2010

Míra nezaměstnanosti se v květnu snížila na 8,7 procenta z dubnových 9,2 procent. Celkový počet evidovaných uchazečů o zaměstnání klesl o více než 25 tisíc na 515 tisíc. Ke snížení nezaměstnanosti pomohla nejen sezónní pracovní místa ale také pokračující oživení české ekonomiky.

Trh práce obvykle reaguje na vývoj HDP, průmyslové produkce či zahraničního obchodu se zpožděním. Nicméně již od začátku letošního roku lze pozorovat obrat ve vývoji na trhu

práce. Po roce a půl postupného vzlínání začala sezónně očištěná míra nezaměstnanosti letos na jaře klesat. Tento vývoj potvrzuje silící oživení české ekonomiky. Prozatím se situace na trhu práce stabilizovala především díky tomu, že firmy omezily další propouštění. Volných pracovních míst je stále velmi málo. Aktuální vývoj nicméně dává naději, že by míra nezaměstnanosti nemusela pokořit desetiprocentní hranici.

Snížení nezaměstnanosti představuje nezbytný předpoklad pro zotavení domácí poptávky. Spotřeba domácností, zejména výdaje za méně zbytné zboží, jsou citlivé právě na situaci na trhu práce. Nyní růst ekonomiky podporují pouze zahraniční obchod a změna zásob. K silnějšímu růstu HDP bude nezbytné, aby se přidala i domácí poptávka.

Česká ekonomika je velmi otevřená a citelně reaguje na vývoj v eurozóně. Připravované rozpočtové škrty, případně další prohloubení dluhové krize, mohou zpomalit či zastavit oživení ekonomiky eurozóny, což by pocítily i české firmy a místní trh práce.⁴¹

3.2 Vývoj nezaměstnanosti v Pardubickém kraji

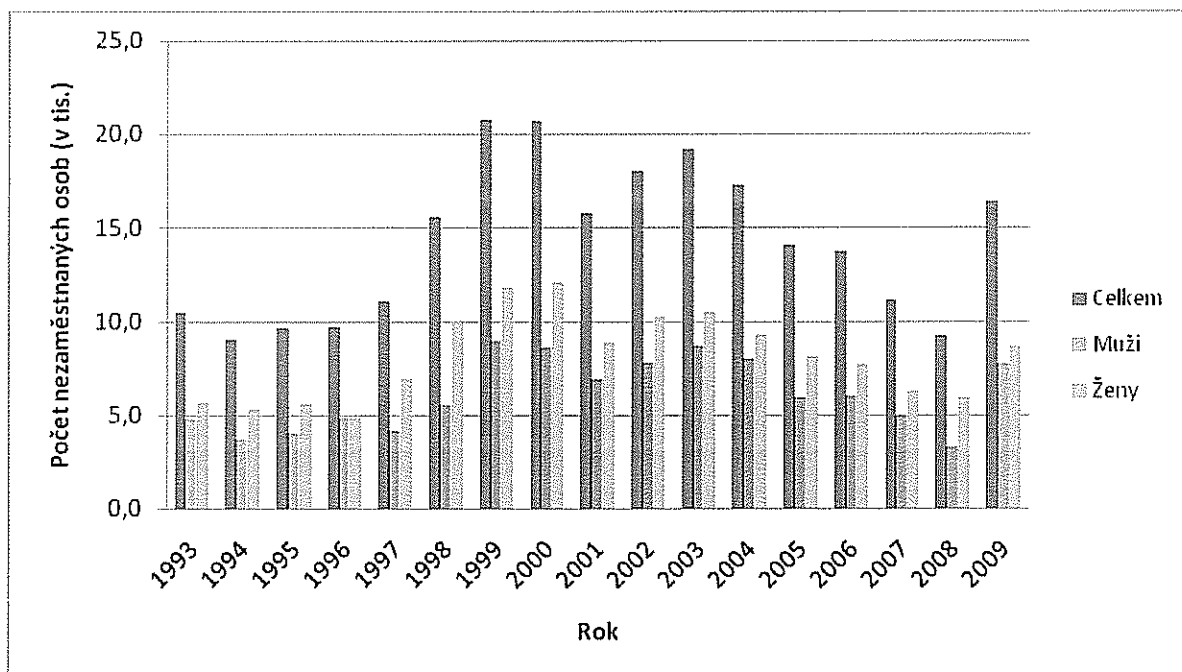
Tabulka 7 uvádí vývoj nezaměstnanosti v Pardubickém kraji v letech 1993-2009. Vyšší je již tradičně nezaměstnanost u žen než u mužů. Tento vývoj pro lepší názornost je zachycen na obrázku 5.

Tabulka 7 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v letech 1993-2009 (v tis. osob)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Celkem	10,5	9,0	9,6	9,7	11,1	15,6	20,8	20,7	15,8
Muži	4,8	3,7	4,0	4,8	4,1	5,5	8,9	8,6	6,9
Ženy	5,7	5,3	5,6	4,9	7,0	10,0	11,8	12,1	8,9
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Celkem	18,0	19,2	17,3	14,1	13,7	11,2	9,2	16,4	
Muži	7,8	8,7	8,0	6,0	6,0	4,9	3,3	7,7	
Ženy	10,2	10,5	9,3	8,1	7,7	6,3	5,9	8,7	

Pramen: Český statistický úřad 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW:
<<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3103-09>>

⁴¹ David Marek, *Patria Finance 2010* [online] 2010. Dostupný z WWW:
<<http://www.patria.cz/Zpravodajstvi/1634866/nezamestnanost-v-kvetnu-dobre-zpravy-pokracuji.html>>

Obrázek 5 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v letech 1993-2009 (v tis. osob)

Pramen: Český statistický úřad 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW:
<<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3103-09>>

3.2.1 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji a jeho okresech v roce 2007

Počet neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce dosáhl k 31. 12. 2007 v kraji celkem 15 417 osob (z toho 8 259 žen, tj. 53,6 %) a oproti stejnému období roku 2006 se počet neumístěných uchazečů snížil o 3 952 osob, tj. o 20,4 %.

Nezaměstnanost postihovala všechny věkové kategorie. Osoby ve věku do 20 let se podílely na celkovém počtu neumístěných uchazečů 4,9 %. Nejvyšší podíl, 15,5 %, představovaly osoby ve věku 50 – 54 let, následuje skupina uchazečů ve věku 55 – 59 let s podílem 14,2 %. Oproti stejnému období minulého roku se snížil počet neumístěných uchazečů ve všech věkových kategoriích, kromě věku 60 let a více, kde nastal nárůst o 14,7 %. K největšímu poklesu počtu uchazečů o zaměstnání (o 29,7 %, tj. absolutně o 651 osob) došlo u věkové kategorie 25 – 29 let.

Míra registrované nezaměstnanosti, zjištěná na základě evidence úřadů práce, dosáhla v kraji k 31. 12. 2007 hodnoty 5,43 %. Nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti byla zjištěna na Svitavsku (8,36 %), nejnižší pak v okrese Pardubice (3,78 %). Z řad neumístěných uchazečů o práci se oproti stejnému období minulého roku snížil počet žen o 19,2 % na 8 259. Rovněž se snížil počet neumístěných absolventů škol, kteří vstupovali na trh práce a hledali své první zaměstnání prostřednictvím úřadů práce

(o 34,0 %, tj. absolutně o 450 osob). Počet občanů se zdravotním postižením mezi uchazeči klesl o 7,3 % na 3 580 osob. Počet uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti se oproti stejnému období minulého roku snížil o 10,1 %, tj. o 689 uchazečů.

Počet dlouhodobě nezaměstnaných, tzn. déle než 2 roky, tvoří 21,5 % všech nezaměstnaných. Nejpočetnější skupinu z uchazečů o zaměstnání (35,9 %) tvoří osoby, které si najdou práci do 3 měsíců od zaevidování na úřadu práce. Nezaměstnaní v kategorii 3 – 6 měsíců představují 16,9 % a v kategorii 12 – 24 měsíců 10,7 %. Počet volných pracovních míst k 31. 12. 2007 dosáhl 9 541, na jedno volné pracovní místo tak připadalo 1,6 uchazeče (2,7 k 31. 12. 2006). Proti stavu před rokem se počet volných míst absolutně zvýšil o 2 245, tj. o 30,8 %.

V Pardubickém kraji tvoří 46,4 % uchazečů o zaměstnání lidé se středním odborným vzděláním, což zahrnuje uchazeče s nižším středním vzděláním, nižším středním odborným vzděláním, středním odborným vzděláním (vyučeni) a středním nebo středním odborným vzděláním bez maturity a vyučení. Celkem 27,9 % uchazečů o zaměstnání má základní vzdělání (včetně neúplného základního vzdělání) a 19,1 % ÚSO vzdělání s maturitou (bez vyučení) a ÚSO vzdělání (vyučeni s maturitou). Uchazeči o zaměstnání s bakalářským, vysokoškolským a doktorandským vzděláním představují 3,4 % z celkového počtu uchazečů.⁴²

Tabulka 8 uvádí porovnání registrované míry nezaměstnanosti v letech 2006 a 2007 za Pardubický kraj celkem, dále za jednotlivé okresy a v členění na muže a ženy.

---

⁴² Český statistický úřad Pardubický kraj 2007 [online] 2010. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.czso.cz/xe/redakce.nsf/i/nezamestnanost_v_pardubickem_kraji_a_jeho_okresech_k_31_12_2007>

Tabulka 8 Míra registrované nezaměstnanosti a volná pracovní místa v Pardubickém kraji a jeho okresech k 31. 12. 2007

Míra registrované nezaměstnanosti (v %)						
	celkem		muži		ženy	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Pardubický kraj	5,43	6,91	4,45	5,77	6,74	8,41
v tom okresy:						
Chrudim	5,81	7,18	4,68	6,18	7,28	8,51
Pardubice	3,78	5,23	3,24	4,28	4,48	6,45
Svitavy	8,36	10,33	7,00	8,88	10,15	12,22
Ústí nad Orlicí	5,00	6,25	3,89	5,04	6,62	7,90

Pramen: Český statistický úřad Pardubický kraj 2007 [online] 2010. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.czso.cz/xe/redakce.nsf/i/nezamestnanost_v_pardubickem_kraji_a_jeho_okresech_k_31_12_2007>

3.2.2 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji a jeho okresech v roce 2008

Český statistický úřad uvádí, že počet neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce dosáhl k 31. 12. 2008 v pardubickém kraji celkem 16 998 osob (z toho 8 644 žen, tj. 50,9 %) a oproti stejnému období roku 2007 se počet neumístěných uchazečů zvýšil o 1 581 osob, tj. o 10,3 % (nejvíce v okrese Ústí nad Orlicí – o 20,7 %).

Nezaměstnanost postihovala všechny věkové kategorie. Osoby ve věku do 20 let se podílely na celkovém počtu neumístěných uchazečů 5,2 %. Nejvyšší podíl, 13,9 %, představovaly osoby ve věku 50 – 54 let, následuje skupina uchazečů ve věku 55 – 59 let s podílem 13,3 %. Oproti stejnému období minulého roku se zvýšil počet neumístěných uchazečů ve všech věkových kategoriích, kromě věku 50 – 54 let, kde nastal pokles o 0,9 %. K největšímu zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání (o 28,5 %, tj. absolutně o 480 osob) došlo u věkové kategorie 20 – 24 let.

Míra registrované nezaměstnanosti, zjištěná na základě evidence úřadů práce, dosáhla v kraji k 31. 12. 2008 hodnoty 5,95 % (k 31. 12. 2007 činila 5,43 %). Nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti byla zjištěna na Svitavsku (8,84 %), nejnižší pak v okrese Pardubice (3,93 %).

Z řad neumístěných uchazečů o práci se oproti stejnému období minulého roku zvýšil počet žen o 4,7 % na 8 644. Rovněž se zvýšil počet neumístěných absolventů škol, kteří vstupovali na trh práce a hledali své první zaměstnání prostřednictvím úřadů práce (o 27,7 %, tj. absolutně o 242 osob). Počet občanů se zdravotním postižením mezi uchazeči

klesl o 2,6 % na 3 486 osob. Počet uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti se oproti stejnému období minulého roku zvýšil o 29,2 %, tj. o 1 799 uchazečů.

Počet dlouhodobě nezaměstnaných, tzn. déle než 2 roky, tvoří 15,1 % všech nezaměstnaných. Nejpočetnější skupinu z uchazečů o zaměstnání (44,1 %) tvoří osoby, které si najdou práci do 3 měsíců od zaevidování na úřadu práce. Nezaměstnaní v kategorii 3 – 6 měsíců představují 19,0 % a v kategorii 12 – 24 měsíců 8,5 %.

Počet volných pracovních míst k 31. 12. 2008 dosáhl 3 654, na jedno volné pracovní místo tak připadalo 4,7 uchazeče (1,6 k 31. 12. 2007). Proti stavu před rokem se počet volných míst absolutně snížil o 5 887, tj. o 61,7 %.

V Pardubickém kraji tvoří 46,9 % uchazečů o zaměstnání lidé se středním odborným vzděláním, což zahrnuje uchazeče s nižším středním vzděláním, nižším středním odborným vzděláním, středním odborným vzděláním (vyučen) a středním nebo středním odborným vzděláním bez maturity a vyučení. Celkem 26,4 % uchazečů o zaměstnání má základní vzdělání (včetně neúplného základního vzdělání) a 19,7 % ÚSO vzdělání s maturitou (bez vyučení) a ÚSO vzdělání (vyučení s maturitou). Uchazeči o zaměstnání s bakalářským, vysokoškolským a doktorandským vzděláním představují 3,8 % z celkového počtu uchazečů.⁴³

Tabulka 9 Míra registrované nezaměstnanosti a volná pracovní místa v Pardubickém kraji a jeho okresech k 31. 12. 2008

Míra registrované nezaměstnanosti (v %)						
	celkem		muži		ženy	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Pardubický kraj	5,95	5,43	5,11	4,45	7,09	6,74
v tom okresy:						
Chrudim	6,57	5,81	5,75	4,68	7,7	7,28
Pardubice	3,93	3,78	3,38	3,24	4,68	4,48
Svitavy	8,84	8,36	7,53	7,00	10,58	10,15
Ústí nad Orlicí	6,13	5,00	5,24	3,89	7,29	6,62

Pramen: Český statistický úřad Pardubický kraj 2008 [online] 2010. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/xe/redakce.nsf/i/nezamestnanost_PK_31_12_2008

⁴³ Český statistický úřad Pardubický kraj 2008 [online] 2010. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/xe/redakce.nsf/i/nezamestnanost_PK_31_12_2008

Tabulka 9 uvádí porovnání registrované míry nezaměstnanosti v letech 2007 a 2008 za Pardubický kraj celkem, dále za jednotlivé okresy a v členění na muže a ženy.

3.2.3 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji a jeho okresech v roce 2009

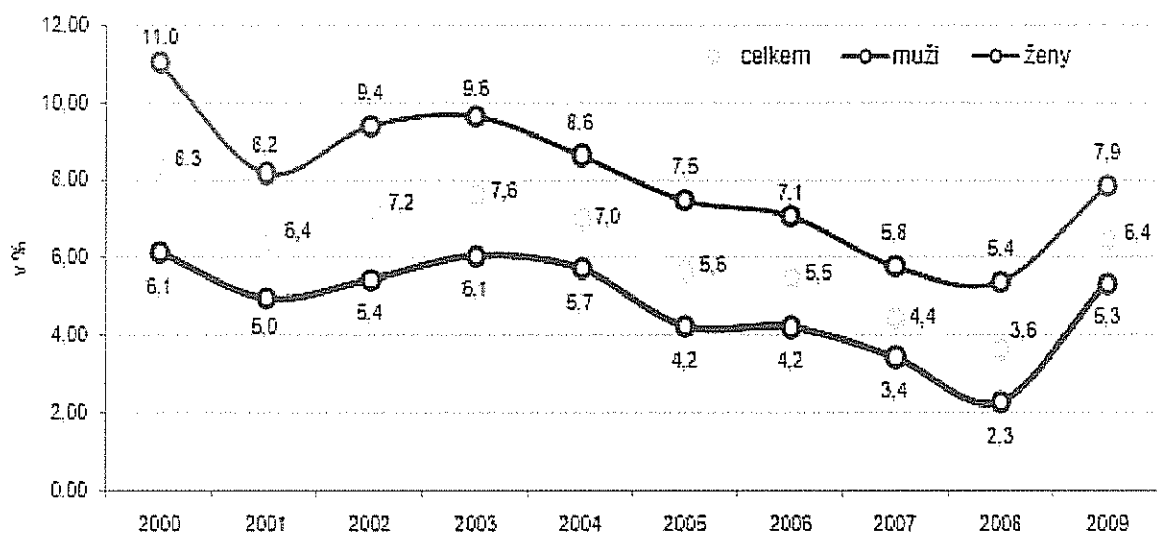
Český statistický úřad uvádí, že podle výběrového šetření pracovních sil mělo v Pardubickém kraji v roce 2009 hlavní či jediné zaměstnání v průměru 238,5 tisíc osob (z toho 136,2 tisíc mužů a 102,4 tisíc žen). Ve srovnání s rokem 2008 poklesla celková zaměstnanost o 6,6 tisíc osob, tedy relativně o 2,7 % (u mužů o 3,4 %, u žen o 1,7 %). Mezi zaměstnanými v kraji převažovaly osoby ve věku 30 - 44 let, které se na celkovém počtu podílely ze 41,5 %, a podle nejvyššího dokončeného vzdělání pak lidé se středním vzděláním bez maturity (44,7 % z celkového počtu). Necelá polovina (49,7 %) zaměstnaných pracovala v roce 2009 ve službách, průmyslová odvětví (včetně stavebnictví) zaměstnávala 45,6 % osob a v zemědělském sektoru působilo 4,7 % zaměstnaných.

V roce 2009 bylo v Pardubickém kraji v průměru 16,4 tisíc nezaměstnaných osob, z toho 8,7 tisíc (tj. 53,2 %) tvořily ženy. Počet nezaměstnaných se v kraji oproti roku 2008 zvýšil o 78,0 %, což byl třetí nejvyšší nárůst mezi kraji ČR. Největší relativní přírůstek počtu nezaměstnaných byl zaregistrován v krajích Královéhradeckém a Zlínském, v nichž došlo ke zvýšení o 95,1 %, resp. o 87,4 %. K nejmenšímu relativnímu nárůstu nezaměstnaných došlo v krajích Ústeckém (27,4 %), Olomouckém (30,5 %) a Moravskoslezském (31,7 %).

Z hlediska věkové struktury spadala největší část nezaměstnaných (6,1 tisíc osob, tedy 37,3 % z celkového počtu) do věkové skupiny 30 - 44 let. Celkem 42,2 % (tj. absolutně 6,9 tisíc) uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce mělo nejvyšší dokončené vzdělání střední bez maturity.

Obecná míra nezaměstnanosti, která je podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) vyjádřena jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle, dosáhla v roce 2009 v Pardubickém kraji v průměru 6,4 %, viz *Obrázek 6 Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji v letech 2000-2009*a meziročně tak vzrostla o 2,8 procentního bodu. Tato míra nezaměstnanosti byla šestá nejmenší mezi kraji České republiky, nejvyšší byla v kraji Karlovarském (10,9 %), nejnižší v Hlavním městě Praze (3,1 %). Průměrná obecná míra nezaměstnanosti v České republice v roce 2009 dosahovala 6,7 %.

Obrázek 6 Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji v letech 2000-2009

Pramen: Český statistický úřad Pardubického kraj 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW:

<http://www.pardubice.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_nezamestnanost_v_pardubickem_kraji_podl_e_vysledku_vyberoveho_setreni_pracovnich_sil_v_roce_2009_rocni_prumery>

Obecná míra nezaměstnanosti mužů v Pardubickém kraji v roce 2009 činila v průměru 5,3 %, viz obrázek 6, a v porovnání s rokem 2008 stoupla o 3,1 p. b. V relativním vyjádření šlo o zvýšení o 134,1 %, což představovalo druhý nejvyšší nárůst obecné míry nezaměstnanosti mužů v krajích ČR (vyšší byl jen v Jihočeském kraji – o 144,3 %). U žen dosáhla obecná míra nezaměstnanosti 7,9 %, ve srovnání s průměrem předchozího roku došlo k jejímu zvýšení o 2,5 p. b.⁴⁴

Shrneme-li vývoj nezaměstnanosti v Pardubickém kraji, tak od roku 2005, jak je patrné z tabulky 10 a tabulky 11, začala nezaměstnanost klesat. Od roku 2008 znovu začala stoupat vlivem světové finanční krize. Nejvíce postiženým okresem Pardubického kraje jsou dlouhodobě Svitavy, v roce 2009 je na tom nejhůře Ústí nad Orlicí. Nejlépe je na tom město Pardubice

⁴⁴ Český statistický úřad Pardubický kraj 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW:

<http://www.pardubice.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_nezamestnanost_v_pardubickem_kraji_podl_e_vysledku_vyberoveho_setreni_pracovnich_sil_v_roce_2009_rocni_prumery>

Tabulka 10 Pardubický kraj – nezaměstnanost v letech 2005-2009

Pardubický kraj - nezaměstnanost	2005	2006	2007	2008	2009
Míra registrované nezaměstnanosti celkem v % (k 31. 12.)	8,35	6,91	5,43	5,95	9,58
Neumístění uchazeči o zaměstnání celkem (k 31. 12.)	22 782	19 369	15 417	16 998	26 817
Volná pracovní místa	2 364	7 296	9 541	3 654	1 813

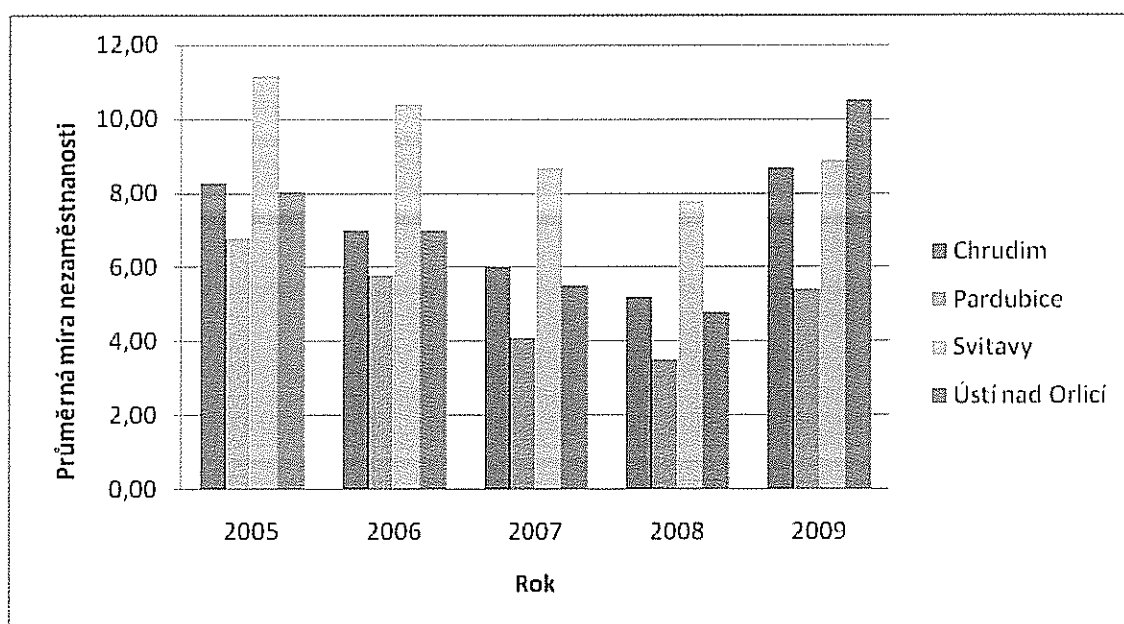
Pramen: Český statistický úřad Pardubický kraj 2008 [online] 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.pardubice.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/nezamestnanost-xe>>

Tabulka 11 Průměrná míra registrované nezaměstnanosti v letech 2005-2009

Pardubický kraj	2005	2006	2007	2008	2009
Chrudim	8,27	7,00	6,00	5,20	8,70
Pardubice	6,80	5,80	4,10	3,50	5,40
Svitavy	11,17	10,40	8,70	7,80	8,90
Ústí nad Orlicí	8,03	7,00	5,50	4,80	10,50

Pramen: Úřad práce 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro>>

Výši míry registrované nezaměstnanosti jednotlivých okresů pro lepší představu demonstruje obrázek 7.

Obrázek 7 Nezaměstnanost v okresech Pardubického kraje v letech 2005-2009
 Pramen: Úřad práce 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro>>

3.2.4 Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v květnu 2010

Jak uvádí Statický úřad⁴⁵, ke konci prvního čtvrtletí roku 2010 dosahovala obecná míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji 9,1 %. Ke konci měsíce května 2010 došlo k dalšímu poklesu míry registrované nezaměstnanosti v Pardubickém kraji – ve srovnání s předchozím měsícem, v němž činila 9,39 %, se snížila o 0,75 procentního bodu a k 31. 5. 2010 dosahovala výše 8,70 %. Nezaměstnanost v kraji klesá již třetí měsíc, v meziročním porovnání však stále dosahuje vyšších hodnot než ve stejném období předchozích let (v květnu roku 2008 činila 7,73 %, o rok dříve 4,47 %).

Míra registrované nezaměstnanosti žen byla koncem května 2010 na úrovni 9,77 %, mužů pak 7,90 %. Obě hodnoty oproti dubnu 2010 nepatrně klesly, u žen o 0,38 a u mužů o 1,03 procentního bodu.

Republiková úroveň míry registrované nezaměstnanosti k 31. 5. 2010 činila 8,73 % (9,91 % u žen a 7,84 % u mužů), z krajů má nejnižší hodnotu Hl. město Praha (3,91 %), nejvyšší pak Ústecký kraj (13,18 %). Ze všech krajů České republiky je v Pardubickém kraji šestá nejnižší míra nezaměstnanosti. K 31. květnu 2010 činila 8,7 % (viz. tab. 12).

Snížení míry nezaměstnanosti bylo zaznamenáno ve všech okresech Pardubického kraje, nejvíce na Chrudimsku (o 1,25 p. b.), kde její hodnota k 31. 5. 2010 činila 8,83 %.

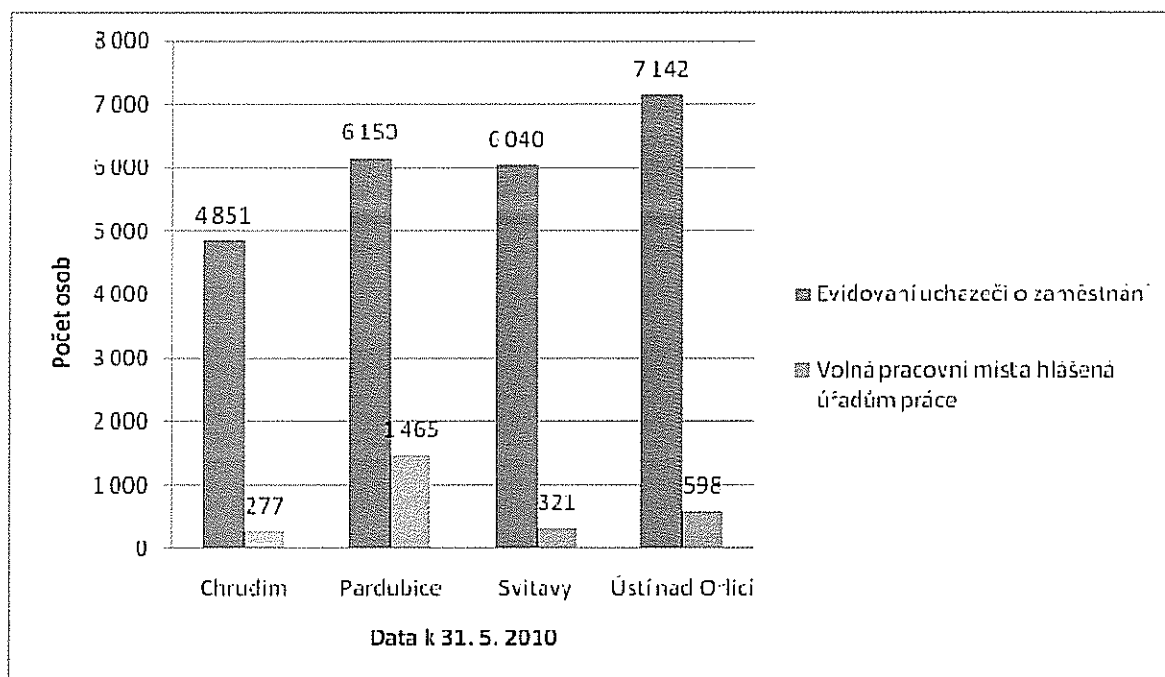
Snížení míry nezaměstnanosti bylo zaznamenáno ve všech okresech Pardubického kraje, nejvíce na Chrudimsku (o 1,25 p. b.), kde její hodnota k 31. 5. 2010 činila 8,83 %. K poklesu této míry došlo také v okrese Svitavy, v němž je dlouhodobě nejvyšší nezaměstnanost (snížení o 0,85 p. b. na 10,89 %). Na Pardubicku dosahuje míra nezaměstnanosti nejnižších hodnot v porovnání s ostatními okresy kraje, v květnu 2010 činila 6,55 % (oproti předchozímu měsíci snížení o 0,47 p. b.).

Tabulka 12 Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa k 31. 5. 2010

	Evidování uchazeči o zaměstnání	z toho dosažitelní	Volná pracovní místa hlášená úřadům práce	Míra registrované nezaměstnanosti (v %)
Česká republika	514 779	499 222	33 105	8,73
Pardubický kraj	24 183	23 723	2 661	8,7
v tom okresy:				
Chrudim	4 851	4 749	277	8,83
Pardubice	6 150	6 048	1 465	6,55
Svitavy	6 040	5 931	321	10,89
Ústí nad Orlicí	7 142	6 995	598	9,71

Pramen: Český statistický úřad Pardubický kraj 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/nezamestnanost_se_v_pardubickem_kraji_v_květnu_2010_mir_ne_snížila

Jak je zřejmé z tabulky 12, nezaměstnaných osob evidovaných na úřadech práce bylo k 30. 5. 2010 v Pardubickém kraji 24 183. Z toho dosažitelných uchazečů o zaměstnání, kteří mohli bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, bylo 23 723. Ve srovnání s předchozím měsícem se počet dosažitelných snížil o 2 040 osob (tj. o 7,92 %), oproti květnu 2009 je těchto uchazečů hlášených na úřadech práce o 2 196 (tj. 10,20 %) více.

Obrázek 8 Porovnání evidovaných uchazečů o zaměstnání s volnými pracovními místy hlášenými úřadům práce k 31. 5. 2010

Pramen: Český statistický úřad Pardubický kraj 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/nezamestnanost_se_v_pardubickem_kraji_v_květnu_2010_mirne_snizila

Volných pracovních míst, viz obrázek 8 pro větší znázornění, bylo na konci května v Pardubickém kraji 2 661 a od konce dubna 2010 jejich počet vzrostl o 198. Nabízených pracovních míst přibýlo ve všech okresech kraje mimo okresu Pardubice. Zde se počet volných pracovních míst oproti dubnu 2010 snížil o 35 a činil 1 465. Nejvyšší nárůst pracovních příležitostí byl registrován na Orlickoústecku, v němž bylo nabízeno o 179 volných míst více než v předchozím měsíci (celkem 598). Na jedno volné pracovní místo tak v kraji v současné době připadá 9 uchazečů. Nejvýhodnější poměr mezi uchazeči a nabízenými místy je v okrese Pardubice – na jedno volné pracovní místo zde připadají 4 uchazeči, naopak 18 dosažitelných nezaměstnaných připadá na jedno místo v okrese Svitavy.⁴⁶

Tabulka 12 uvádí pojem dosažitelní uchazeči. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči

⁴⁶ Český statistický úřad Pardubický kraj 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/nezamestnanost_se_v_pardubickem_kraji_v_květnu_2010_mirne_snizila

Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.⁴⁷

3.3 Dopady finanční krize na Českou republiku

Krize způsobila v České republice propad v průmyslu a následné propouštění zaměstnanců. Nejvíce byly postiženy odvětví automobilového průmyslu, textilního průmyslu a sklářství. Firmy byly nuceny omezovat výrobu, propouštět zaměstnance, někdy docházelo i k zániku firmy. To mělo za následek řetězovou reakci a dodavatelské firmy musely uskutečnit stejné kroky.

Zpráva Hospodářské komory⁴⁸ z března roku 2008 uvádí hlavní dopad na hospodářství České republiky za uplynulý půlrok od vypuknutí krize.

Většina automobilek (např. Škoda Auto, Hyundai, Tatra) musela kvůli nízké poptávce propouštět a omezit výrobu, což výrazně poznamenalo i jejich dodavatele, z nichž mnozí museli propouštět, omezit výrobu či ji dočasně zastavit. Loni v prosinci Sdružení automobilového průmyslu (SAP) uvedlo, že automobilky v ČR a jejich dodavatelé do poloviny roku 2009 kvůli krizi propustí více než 13.500 lidí. V posledních dnech se díky zvyšující poptávce velké automobilky vracejí k plánovaným objemům výroby.

Většina předních bank v Česku v loňském roce zlepšila výsledky hospodaření. Výjimkou byla ČSOB, které zisk v důsledku krize (přecenění investičního portfolia na nulu, pád Lehman Brothers a bank na Islandu) propadl o 90 procent. Důsledky krize se podle očekávání bank zřejmě negativně projeví v letošním hospodaření. Banky předpokládají zpomalení růstu všech segmentů. Například objem hypoték prodaných občanům v lednu meziročně spadl o zhruba 44 procent.

Akcie na pražské burze již několik měsíců ztrácejí, hlavní index PX klesá již šestý měsíc po sobě. Jenom v únoru odepsal 17,22 procenta na 640,9 bodu, akcie se ocitly na nejnižší

⁴⁷Český statistický úřad 2010 [online] 2010. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=6245>

⁴⁸ *Hospodářská komora 2009* [online]. 2010. Dostupný z WWW: <http://www.komora.cz/hk-cr/aktuality/art_29043/dopady-celosvetove-ekonomicke-krize-na-hospodarstvi-cr.aspx>

hodnotě za více než pět let. Také objem zobchodovaných akcií zůstal hluboko pod dlouhodobým průměrem.

Česká koruna během krize výrazně oslabila, 17. února klesla na nejnižší hodnotu k euru od října 2005, a to až na 29,68 Kč/EUR (dolar by v té době za 23,44 Kč). V prvních třech čtvrtletích loňského roku přitom koruna takřka neustále posilovala vůči euru i dolaru a lámala rekordy. V červenci 2008 česká měna vůbec poprvé prolomila hranici 15 korun za dolar a 23 korun za euro.

Sklářský průmysl - tradiční český obor se již řadu let potýká s poklesem zakázek, levnou zahraniční konkurencí (a donedávna i silnou korunou) či dopady některých privatizačních a manažerských rozhodnutí. V posledních měsících naplno propukly problémy společností ze skupiny Bohemia Crystalex Trading (BCT) a Porcela Plus; většina firem skupiny skončila v konkurzu a o práci přišlo několik tisíc lidí. Současná krize podle odborníků pád těchto skláren pouze uspíšila.

Stavebnictví je jedním z oborů, o kterém se v souvislosti s krizí často hovoří jako o nejvíce postiženém. Nicméně hodnota nových stavebních zakázek uzavřených v loňském roce meziročně vzrostla o 17,4 procenta, počet nových zakázek ale klesl přibližně o desetinu. Stavebním firmám ubývají hlavně zakázky ze soukromého sektoru, především na výstavbu bytů, ale i komerčních budov. Firmy staví díky poptávce veřejného sektoru.

Textilní průmysl: Dříve silné odvětví české ekonomiky se potýká s krizí a je v útlumu již řadu let, nynější krize problémy některých podniků ještě umocnila. Řada firem je nucena uzavírat provozovny a propouštět. Podle odhadu Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (ATOK) se tržby výrobců textilu loni propadly o 16,3 procenta, nejvíce od roku 1999.

Krize se nějakým způsobem dotkla většiny sektorů hospodářství. Například z nedávného průzkumu Hospodářské komory ČR (HK) pro Hospodářské noviny (HN) vyplynulo, že každá druhá malá nebo střední firma v Česku už musela kvůli špatné ekonomické situaci propouštět nebo se k takovému kroku v brzké době chystá. Více než třetina podniků omezila nebo plánuje omezit kvůli poklesu zakázek výrobu. Výrobu omezily například i velké severomoravské hutě a železárny - Evraz Vítkovice Steel, ArcelorMittal Ostrava či Třinecké železárny.

3.4 Dopady krize na Pardubický kraj

Dopad finanční krize na Pardubický kraj je jednoznačně ve zvýšení nezaměstnanosti. Ta vznikla v důsledku propouštění zaměstnanců z důvodu omezování výroby v jednotlivých firmách. Firmy k těmto krokům museli přistoupit, aby zachránily fungování, nebo spíše „přežít“ svých firem, v této krizové době.

Dopad krize se výrazně projevuje v roce 2009, kdy počet nezaměstnaných stoupl z 9,2 tis. roku 2008 na 16,4 tis. Jedná se o zvýšení nezaměstnanosti o 78 %. Byl to třetí nejvyšší nárůst mezi kraji České republiky. Nezaměstnanost žen tvořila 53,2 %, celkem 8,7 tisíc. Během roku postupně klesá počet hlášených volných pracovních míst, v porovnání s rokem 2008 je k 31. 12. 2009 méně o 34 % hlášených volných pracovních míst, v prosinci 2008 jich bylo 91,2 tisíc, v prosinci 2009 pouze 30,9 tisíc.

Dochází k hromadnému propouštění zaměstnanců. Propouštění, kromě dubna 2009, probíhá v tomto roce v každém měsíci. K nejmasivnějšímu propouštění dochází v okrese Ústí nad Orlicí, kde bylo v roce 2009 propuštěno celkem 1268 osob. V okrese Svitavy je tento počet poloviční. Nejméně se propouštělo v chrudimském okrese. V průběhu roku 2009 se míra nezaměstnanosti postupně zvyšovala, až se na konci roku zastavila na 9,6 %.

Desetiprocentní hranice nezaměstnanosti byla pokořena v lednu 2010, kdy dochází ke zhoršení situace na trhu práce a míra nezaměstnanosti se v Pardubickém kraji dostává poprvé v historii nad deset procent na 10,5 %.

Míra nezaměstnanosti se v lednu zvýšila ve všech okresech. Nejvyšší byla v okrese Svitavy (13,6 %), dále v okrese Chrudim (11,7 %), v okrese Ústí nad Orlicí (11,4 %) a nejnižší byla tradičně v okrese Pardubice (7,4 %). V únoru 2010 se situace na trhu práce dále zhoršovala. Míra nezaměstnanosti stoupla na 10,7 %. Nejvyšší míra nezaměstnanosti je nadále v okrese Svitavy (13,7 %), následuje okres Chrudim (11,9 %). Nejnižší je opět v okrese Pardubice (7,6 %). V Ústí nad orlicí zůstala míra ve stejné výši jako v lednu (11,4 %). Ke zlepšení dochází v březnu 2010. Míra nezaměstnanosti klesla na 10,3 %. K podstatnému zlepšení dochází v dubnu 2010, míra nezaměstnanosti se dostává na 9,5 %. V květnu 2010 činila míra registrované nezaměstnanosti v Pardubickém kraji 8,7 %. Květnovou mírou nezaměstnanosti se dostáváme na snížení nezaměstnanosti oproti roku 2009. Průměrná registrovaná míra v tomto roce byla 9,58 %.

K 31. 5. 2010 eviduje Pardubický kraj 24 183 uchazečů o zaměstnání, počet volných pracovních míst hlášených úřadům práce je 2661. Na jedno pracovní místo připadá 9 uchazečů o zaměstnání. Nejvíce postihuje nezaměstnanost uchazeče ve věku 50 – 54 let. Co se týče vzdělání uchazečů, tvoří největší skupinu uchazečů o zaměstnání lidé se středním odborným vzděláním, což zahrnuje uchazeče s nižším středním vzděláním, nižším středním odborným vzděláním, středním odborným vzděláním (vyučen) a středním nebo středním odborným vzděláním bez maturity a vyučení.

Nejnižší nezaměstnanost je v okrese Pardubice. Město má výhodnou polohu v rámci České republiky a dobrou dopravní dostupnost. Je jedním z největších měst východních Čech a zároveň jejich průmyslovým centrem. Na západním okraji města se nachází městská průmyslová zóna, která soustřeďuje největší firmy, tj. zaměstnavatele v Pardubicích. Patří sem Panasonic Automotive Systems Czech, s.r.o. s více než 1100 zaměstnanci, JTEKT Automotive Czech Republic, s.r.o., který zaměstnává přes 350 zaměstnanců, KYB Manufacturing Czech, s.r.o. – přes 300 pracovních míst, Ronal CR, s.r.o. s 550 zaměstnanci. Další průmyslovou zónou je Černá za Bory, kde sídlí společnost Foxconn Cz, s.r.o. s 5500 pracovními místy. Tyto firmy se podílí velkou mírou na zaměstnávání občanů z Pardubic a okolí. Svitavsko, kde historicky převažoval textilní a oděvní průmysl, který je v úpadku, vykazuje vysokou míru nezaměstnanosti spolu s okresem Ústí nad Orlicí. Okres Chrudim je konzervativní a bez výkyvů.

Dle dostupných uvedených dat se dá konstatovat, že od března 2010 dochází ke snižování nezaměstnanosti, k poklesu míry nezaměstnanosti a ekonomika po krizi znovu ožívá.

4 Návrhy na řešení

Prováděním expanzivní hospodářské politiky dochází k podpoře růstu ekonomiky a rozvoje podnikání. Nástroji této politiky jsou nižší daně, nižší úroky z úvěrů, podpora exportu, dotační programy pro podnikatele aj. Snižuje se tím nezaměstnanost a roste HDP, ale naopak může růst inflace, schodek státního rozpočtu, zahraniční zadluženost a nevyrovnaná obchodní bilance.

V rámci aktivní politiky lze navrhnout veřejně prospěšné práce, vytváření chráněných pracovních dílen, vytváření chráněných pracovních míst. Dále poskytování příspěvků na provoz chráněných pracovních dílen a míst a na rekvalifikační programy, příspěvky na dopravu, umožňující zaměstnancům dojíždět za prací. Všechny výše uvedené činnosti napomáhají ke snižování nezaměstnanosti. Kraj, zastoupený Úřady práce, by měl v této nastavené politice pokračovat.

K důležitým úkolům patří podpora podnikání, usnadnění vstupu na trh nově vznikajícím firmám, ulehčovat živnostníkům zahájení podnikání, díky kterému mohou najít nezaměstnané osoby nová pracovní místa.

Je důležité zaměřit se na čerpání peněz z evropských fondů na projekty zaměstnanosti – zde by měla hrát roli spolupráce představitelů regionu s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Evropský sociální je klíčovým finančním nástrojem pro realizování Evropské strategie zaměstnanosti. Jeho posláním je rozvoj zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. Mezi hlavní cíle patří pomoc nezaměstnaných při vstupu na trh práce, rovné příležitosti pro všechny, sociální začleňování, pomoc lidem ze znevýhodněných sociálních skupin při vstupu na trh práce, celoživotní vzdělávání, rozvoj kvalifikované a přizpůsobivé pracovní síly, zavádění moderních způsobů organizace práce a podnikání, zlepšení přístupu a účasti žen na trhu práce, boj se všemi formami diskriminace a nerovnostmi souvisejícími s trhem práce.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce byla analýza dopadů finanční krize na zaměstnanost v Pardubickém kraji. V první části byly vysvětleny základní pojmy, které souvisí s tímto tématem. Byly definovány základní pojmy související s nezaměstnaností, popsána aktivní politika zaměstnanosti.

V druhé části jsou popsány vybrané hospodářské krize, které zasáhly Českou republiku od svého vzniku. Hospodářská krize v letech 1921-1923, krize z nadvýroby související s poválečnou obnovou, Světová hospodářská krize v letech 1929-1933, způsobená krachem na Newyorské burze 24. října 1929 a její celosvětový dopad. Vývoj po listopadu 1989, transformační proces spojený s přechodem k tržnímu hospodářství a nakonec současná finanční krize, která se ze Spojených států postupně rozšířila do celého světa.

Třetí část popisuje Pardubický kraj, vývoj nezaměstnanosti v okresech Pardubice, Chrudim, Svitavy a v Ústí nad Orlicí. Je zřejmé, že nejlépe jsou na tom okresy Pardubice a Chrudim, které vykazují trvale nižší míru nezaměstnanosti než okresy Svitavy a Ústí nad Orlicí. Také nabízený počet volných pracovních míst je vyšší.

Dále je popsán vývoj nezaměstnanosti v České republice a dopad finanční krize na Českou republiku. Nejvíce postiženými odvětvími byly automobilový průmysl, textilní průmysl a sklářství.

Závěr třetí části popisuje dopady krize na Pardubický kraj, vývoj míry nezaměstnanosti a počty nezaměstnaných. Nejvýrazněji se dopad krize projevuje v roce 2009. Ve všech okresech klesá počet hlášených volných pracovních míst, dochází k propouštění zaměstnanců a zvyšuje se míra nezaměstnanosti. Nejvíce osob je propuštěno v okrese Ústí nad Orlicí, nejméně se propouštělo v chrudimském okrese. V lednu 2010 je pokořena desetiprocentní hranice míry nezaměstnanosti, její výše je 10,5 % a v únoru 2010 se zvyšuje na 10,7 %. K poklesu dochází v následujícím měsíci, v březnu činí míra nezaměstnanosti 10,3 % a v dalších měsících dále klesá, v květnu činí 8,7 %.

Poslední část práce je věnována návrhům na řešení snížení nezaměstnanosti v Pardubickém kraji. Ty by měli spočívat v aktivní politice zaměstnanosti, vytváření chráněných dílen a chráněných pracovních míst a v poskytování příspěvků na jejich provoz. Dále by měli

fungovat rekvalifikační programy, které zvyšují kvalifikaci osob a napomáhají při hledání nového pracovního místa nebo při podnikání.

Použitá literatura

1. BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 236 s., ISBN 80-247-9006-8.
2. Český statistický úřad. *Pardubický kraj* [online]. 2010 [cit. 2010-06-04]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovejsi/x>.
3. Český statistický úřad *Pardubický kraj* [online] 14.5.2009 [cit. 2010-05-28]. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/nezamestnanost_v_pardubickem_kraji_a_jeho_okresech_k_31_12_2007
4. Český statistický úřad *Pardubický kraj* [online] 14.5.2009 [cit. 2010-05-28]. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/nezamestnanost_PK_31_12_2008
5. Český statistický úřad *Pardubický kraj* [online] 10.2.2010 [cit. 2010-05-28]. Dostupný z WWW: <http://www.pardubice.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/nezamestnanost-xe>
6. Český statistický úřad *Pardubický kraj* [online] 2010 [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/nezamestnanost_se_v_pardubickem_kraji_v_květnu_2010_mirne_snížila
7. Český statistický úřad *Pardubický kraj* [online] 13.5.2010 [cit. 2010-05-26]. Dostupný z WWW: http://www.pardubice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_nezamestnanost_v_pardubickem_kraji_podle_vysledku_vyberoveho_setreni_pracovnich_sil_v_roce_2009_rocni_prumery
8. Český statistický úřad *Pardubický kraj* [online] 5.3.2010 [cit. 2010-05-26]. Dostupný z WWW: www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-0100

9. Český statistický úřad Pardubického kraj [online] 5.3.2010 [cit. 2010-05-26].
Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-1000>>
10. Český statistický úřad 2010 [online] 21.10.2010 [cit. 2010-05-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3103-09>>
11. Český statistický úřad 2010 [online] 2010 [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=6245>
12. DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
13. KLVAČOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomická krize: Příčiny, projevy, perspektivy*. 1.vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. 101 s. ISBN 978-80-7431-012-6
14. LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*. 1. vyd. Praha: Academie, nakladatelství Československé akademie věd, 1984. 224 s.
15. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 3. vyd. Praha: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-861175-58-4.
16. PRŮCHA, Václav a kolektiv. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 1. díl období 1918-1945*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2004. 580 s. ISBN 80-7239-147-X.
17. PŮLPÁN Karel. *Nástin českých a československých hospodářských dějin do roku 1990, II. díl*. Praha: Ediční středisko ČVUT. 1993. 578 s. ISBN 80-7066-786-9.
18. SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 510 s. ISBN 978-80-86175-03-4.
19. Marek, David. *Patria Finance* [online] 8.6.2010 [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.patria.cz/Zpravodajstvi/1634866/nezamestnanost-v-kvetnu-dobre-zpravy-pokracuji.html>>
20. *Dějiny 20. století* [online]. 7.2.2002 [cit. 2010-05-10]. Dostupný z WWW:<<http://dejiny.wz.cz>>.

21. HOLMAN Robert [online]. 2005. [cit. 2010-05-28]. Dostupný z WWW:
<http://cepin.cz/docs/dokumenty/Transformace_holman.pdf>.
22. *Hospodářská komora 2009* [online]. 4.3.2010 [cit. 2010-05-28]. Dostupný z WWW: <http://www.komora.cz/hk-cr/aktuality/art_29043/dopady-celosvetove-ekonomicke-krize-na-hospodarstvi-cr.aspx>
23. *Krajský úřad Pardubického kraje* [online]. 2008 [cit. 2010-05-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2613&category=>>
24. *MACH Petr* [online]. 9.9.2004 [cit. 2010-06-04]. Dostupný z WWW:
<<http://www.petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=152>>
25. *Úřad práce* [online] 2008 [cit. 2010-06-06]. Dostupný z WWW:
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka2007_0.pdf>
26. *Úřad práce* [online] 2009 [cit. 2010-06-06]. Dostupný z WWW:
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008.pdf>
27. *Úřad práce* [online] 2010 [cit. 2010-06-06]. Dostupný z WWW:
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>
28. *WordPress.com* [online]. 9.10.2008 [cit. 2010-05-28]. Dostupný z WWW:
<<http://xbender.wordpress.com/2008/10/09/jak-zacala-soucasn-financn-krize>>